БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетинген.

1953 март 29 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 62 (2747)

ӨРТӨӨ 20 КОП.

Даарта, 1953 чылдың март 30-де, областың колхозтар даргаларының чөвүлел хуралы ажытынар.

Чөвүлел хуралга 1952 көдээ ажыл-агый чылының түннелдериниң болгаш 1953 чылда колхозтарының сорулгаларының дугайында айтырыгны чугаалажып шиитпирлээр.

Областың көдээ ажыл-агыйын чаа көдүрлүүшкүнче

Эртен, март 30-де Кызыл хоорайга областың колхозтар даргаларының көдээ ажыл-агыйның мурнакчылары, партия, совет болгаш чер ажылының органнарының төлөөлери-биле кады чыглыр чөвүлел хуралы болза, 1952 ажыл-агый чылының түннелдерин үндүрер болгаш 1953 чылда сорулгаларны чугаалажып шиитпирлээр.

Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың улуг сагыш салыышкынының, материал-техниктиг дузаламчыының ачызында бистиң область социалистиг эгеге чедиишкинниг чаартының турар. Колхозчу орук ажылчы тараачыннарга карачыгыс шын орук деп чүвени көрбүшаан, бодунуң ажыл-агыйын артык күштүг коллективтиг хевир-биле чорударынга бүзүрээн арат болгаш тараачын ажыл-агыйларның кончук хөй нуруузу—89,2 хуузу көдээ ажыл-агый артельдериге кирип, сууржун амыдыралга кирип турарлар.

Областың колхозтары, совхозтары, МТС-тери эрткен ажыл-агый чылында часкы тарылга, көдээ ажыл-агый культураларының дүжүдүн бедидер, күрүнеге ыяавыла дужаар тараа, дук, эвт болгаш ниитиниң малының баш санын өстүрер талазы-биле партия болгаш чазактың планныг даалгаларын күүсеткен.

Эрткен чылын Бай-Тайга районнуң партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары колхозчу массаларның ортузунга организастыг болгаш политиктиг ажылды шын тургузып, оларның күш-ажылын чөп организастап, көдээ ажыл-агый артельдериге мөңгези-биле эдилээр кылдыр күрүнеден тывыскан черни болгаш машина-трактор станциязын дамчыштыр күрүнеден кээп турар тракторларны, комбайнларны база өске-даа көдээ ажыл-агый машиналарын шын ажыглаан шыдаан. Оон түннелинде район часкы тарылганың планын 110 хуу, ниитиниң малының баш санын өстүрериниң планын 111,9 хуу болгаш күрүнеге дужаар бүгү үүлдериниң планын күүсеткен. Колхозтарда бүгү тудугларның планын бүрүн күүсеткен.

Эш Сталинга чоруткан чагзада алган хүлээлгелерин күүседир дээш социалистиг чарышты калбартып чорутканының түннелинде эвээн хөй колхозтар эки көргүзүглерни чедип алган. Чижээ, Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакы сумуда улгатыр катыышкан «Коммунизмче орук» деп аныяк колхоз (даргазы эш Настык-Доржу, партия организациязының секретары эш Бедек) 1952 чылда 770 гектар шөлдүн га бүрүзүнден 15 центнер дүжүттү алган, мал ажылын хөгжүдериниң планын дыка ажыр күүсеткен, колхозтуң 1952 чылда акша өрулгазы 1951 чыл-биле деңнээрге 42 хуу, а хуваашпас фондуза 24 хуу өскен, бүгү тудугларның планын күүсеткен, күш-ажылы кылып шыдаар бир колхозчуга өртүмаа-биле 242 күш-хүнү онаашкан, бир күш-хүнүнге 6 килограмм тараа, акшабиле 2 рубль тывыскан. Бин-Хем районнуң «Кызыл тараачын», Каа-Хем районнуң Ворошилов аттыг, Кызыл районнуң «Совет Тыва» болгаш өске-даа чамдык колхозтар эрткен ажыл-агый чылын база чедиишкинниг эртирген. Тудуг талазы-биле области бирги черни эвээн Бай-Тайга районнуң «Мурнакчы» колхозу СЭКП обкому биле облкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун алган.

Партия болгаш чазактың сагыш салыышкынының ачызы-биле эрткен чылын бистиң области көдээ ажыл-агыйның алдарлыг кижилериниң—стахановчуларының болгаш мурнакчыларының саны дыка өскен. Улуг-Хем районда Киров аттыг колхозтуң хову ажылының бригадазының бригадири эш И. Пучукай 542 га кызылтас шөлүнүң га бүрүзүнден 19,6 центнер дүжүттү алган. Чөөн-Хемчик районнуң Сталин аттыг колхозунуң хойжузу эш К. Чинчин бодунга быжыглаан 500 хойдан 580 хураганны бүрүн доруктурган. Бодунуң ак-сеткилдиг, эрес шудургу күш-ажылы-биле Төрээн чурттуң күүсүлдалын быжыдарынга улуг салыышкынны киирип турар бо ышкаш мурнакчылар өске-даа колхозтарда бар.

1952 чылда чамдык бичин үүрмек колхозтарны улгатыр катыштырган чогук оларның организас, ажыл-агыйын быжыдарынга, техниканы болгаш ажылчын күжүн улам бүдүрүкчүлүг ажыглаарынга колхозчуларның материалдыг деңнелин бедидериге дузалаан.

Ындыг болза-даа, бистиң ажылывыста чамдык бар чедиишкиннерни хөөредир болгаш хөлүн эрттир мактааш, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыдарынга шаптык болуп турар четпестерни көрбейн баар болзувусса, ол ышкындырыг болур ийик.

Четпес ажылдың түннелинде бисте эвээн хөй колхозтар экономика талазыбиле ам-даа кошкак, оларның хуваашпас фондузу эвээш, тарылга шөлүнүн, малдың баш санының чаргыс колхозчу өреге онаажыры кончуг эвээш. Чамдык колхозтар чаргыс тала-биле—тараа болгаш малдың баш санын өстүрери-биле хөгжүп турар. Ынчаарга мал ажылының продуктулуу кончуг куду болуп турарындан колхозчулар күш-хүнүнге чүгле тараа болгаш эвээш акша алгаш, а эвт, дук саржаг, сүт албайн турар. Областың эвээн хөй колхозтарынга мал кажааларының түдуглары, чем белеткединиң планы чыл бүрү күүсетинмейн турарындан малдың хорамчазы, ылаңгыя кышкы үеде улуг болуп турар.

Чер ажылының агротехниказы кончуг куду деннедге. Эрткен чылын чамдык МТС-тер кывар, чаар материалдарны, артык кесектерни ажыр чарыгдаан болгаш трактор ажылдарының планын күүсетпейн, харын ажылдың бот-үнезин бедиткен.

Колхозтуларның ниитиниң күш-ажылынга кошкак киржип турары, колхозтарның черин болгаш ниитиниң малын самчыгдаар, продуктуларны, акша-мөңгүнүү, күш-хүннерин төтчегленг дажыглаар, колхозчу демократияны хажыдар дээн ышкаш көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үрээр чоруктарның хөй санныг фактылары бисте амга чедир узуткатынмаан.

Чөвүлел хуралдың киржикчилериниң сорулгазы болза, шүүмчүлел болгаш ботшүүмчүлелди калбартырынга үндезилээш, ажылда бар турар четпестерни ханызы-биле илередип, ниитиниң малының баш санын көвүдедири-биле кады ооң продуктулуун өстүрер, бүгү көдээ ажыл-агый культураларының дүжүттүүн бедидер талазыбиле 1953 чылда күрүне планнарын чугаажок күүседирин хандырар тодаргай хемчегларни чугаалажып шиитпирлээри болуп турар.

Дуржулгалыг кадрларны шилиири, кижизидери, ниитиниң ажылын бүгү хемчегбиле хөгжүдери, бүдүрүлгениң хөй-ниити хөренгизин көвүдедири, ажыл-агыйның планныг удуртулгазының деңнелин бедидери, күш-ажыл сагылга-чурумун быжыдары, ажылда бар четпестерни чайладыры дээн ышкаш колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыдарының чугула хемчеглерин бо чылын улам күштелдирер. Ниитиниң малын четчир санныг кажаа-биле болгаш чем суур-биле бүрүн хандырар, колхозтарда тудуг планын күүседип, колхозчу суурларны чаагайжыдар, колхозчу массаны сууржудар айтырыгныг политиктиг ужур-дузазын колхозчуларга таныштырып, оларның бүгү күштерин мобилизастаары областың партия организациязының чугула сорулгазы.

Колхозтар даргаларының чөвүлел хуралы болза, часкы хову ажылдары эгелээриниң мурнуу чарыында болуп турар. Тарылгага белеткелди дүрген доозуп, часкы хову ажылдарын 10—12 ажыл хүннеринде чедиишкинниг доозар чорук көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилериниң дайынчы сорулгазы болур. Ынчангаш, бүгү белеткелди, үлегерлиг доозуп, часкы тарылганы бедик агротехниктиг деңнелге эрттирип, бүгү көдээ ажыл-агый культураларындан бедик дүжүт алырын хандырары, мал ажылын моон соңгаар хөгжүдери дээш социалистиг чарышты колхозтарга, совхозтарга болгаш МТС-терге улам калбартыр.

Областың көдээ ажыл-агыйының ажылышчилери бүгү улустуң социалистиг чарыжынга киржип, сталинчы бешки беш чыл планының үшкү чылында мал болгаш чер ажылының улам ыңайгы көдүрлүүшкүнүн чедип ап, күрүне мурнунга бүгү хүлээлгелерни чугаажок күүседип шыдаар дээрзинге чигзиниг турбас!

А. М. Горькийниң төрүтүнген хүнүнден бээр 85 чыл болганының дугайында хурал

ЛЕНИНГРАД. Улуг орус чогаалчы, совет литератураның үндезилекчизи Алексей Максимович Горькийниң төрүтүнген хүнүнден бээр 85 чыл болганының дугайында хурал ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының орус литература (Пушкин Бажыңы) институдунга болуп эрткен.

«А. М. Горькийниң идейлиг чогаадыкчы хөгжүлдезинге Ленин—Сталинның партиязының ролю» деп илеткелди филология эртемнериниң доктору С. В. Касторский кылган. «Аныяк Горький болгаш 80 чылларда Казань ажылчыннары» деп темалыг илеткелди ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының корреспондент-кежигүнү Н. К. Пиксанова кылган.

(СЭТА).

„Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш“ деп делегейниң Сталинчы шаңналының талазы-биле комитетте

Франциянның хөй-ниити ажылдакчызы Ив Фаржка делегейниң Сталинчы шаңналын тывысканы

Март 25-те «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» деп делегейниң Сталинчы шаңналын тайбың дээш шылгарангай демиселчи, француз хөй-ниити ажылдакчызы **Ив Фаржка** тывыскан.

Кремльдиң Свердловский залынга, шаңнал тыпсыышкынынга совет хөй-ниитиниң хөй санныг төлөөлекчилери—Тайбын камгалалының Совет Комитединиң болгаш өске-даа хөй-ниити организацияларының кежигүннери олурушкан. Олурушканнарның аразында—совет эртемнин болгаш уран-чүүлдүн сураглыг ажылдакчылары, Москваның бүдүрүлгелериниң мурнакчылары бар.

Делегейниң Сталинчы шаңналының лауреады **Ив Фарж,** делегейниң Сталинчы шаңналдарының талазы-биле Комитеттиң даргазы академик **Д. В. Скобельцын,** Комитеттиң кежигүннери **А. А. Фадеев** болгаш **И. Г. Зренбург,** Тайбың камгалалының Совет комитединиң даргазы **Н. С. Тихонов** залга кирип келирге чылганнар ыраабиле уткаан. Франциянның шылгарангай патриоду, тайбының хөрээ дээш идепкейлиг демиселчи Ив Фаржка алдар болдурган, совет болгаш француз улустарның аразында найыралга алдар болдурган адыш часкаашкыны залга үр диңмиреп турган.

Академик Скобельцын допчу эге сөстү чугаалаан болгаш олурушканнарның диңмиттиг адыш часкаашкыны болуп турда делегейниң Сталинчы шаңналының лауреадының хүндүлүг демдээн—И. В. Сталинны сиилип көргүскен алдын медальды болгаш дипломну Ив Фаржка тывыскан.

Совет хөй-ниити организацияларының мурнундан Тайбың камгалалының Совет комитединиң даргазының оралакчызы, кино-режиссёру **С. А. Герасимов,** чогаалчы **В. М. Кожевников,** совет хөрөөженнериниң антифашистиг комитединиң президиумунуң кежигүнү, медицина эртемнериниң доктору **З. А. Лебедева,** совет аныяктарның антифашистиг комитединиң харыысалгалыг секретары **В. В. Иванова** болгаш чогаалчы И. Эренбург олар лауреатка байыр чедиргеннер.

Оон дараазында делегейниң Сталинчы шаңналының лауреады Ив Фарж харыы өөс чугаалаан, оон чугаазын олурушканнар улуг кичээнгейлиг дыңнааннар.

(СЭТА).

И. В. Сталинның тураскаалынга

ТОМСК. Улустарның генийлиг баштынчызы И. В. Сталинның тураскаалынга алдар болдурган делгелге университеттиң эртем библиотеказында ажытынган. Кижи төрелгетенниң генийиниң ажыл-чорудулгазын көргүзүп турар делгелгениң 12 бөлүктерин кончуг улуг залда тургускан.

Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинның чогаалдарын салган көргүзүлгелер-биле делгелге эгелээр.

В. И. Ленин биле И. В. Сталинның улуг кады ажылдажылгазын, В. И. Ленинниң харжаанын чаныга И. В. Сталинның берген таңгыраан, оон күүседелгезин делгелге тодазы-биле көргүскен. Индустриализацияның болгаш коллективизацияның айтырыгларының талазы-биле И. В. Сталинның ажылдарын калбаа-биле делген салган. «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп ажылынга тускай черни тургускан.

Корей болгаш кыдат дылдарга, улус демократиязының чурттарының дылдарынга, а ол ышкаш итали, француз, араб болгаш делегейниң өске-даа улустарының дылдарынга парлатынган И. В. Сталинның чогаалдарын база тускай черде салган.

Делгелгениң сөөлгү кезээде — Иосиф Виссарионович Сталинны орнукшуткан хүн Москвага болган кажыыдалдыг митингге эштер Г. М. Маленковтуң, Л. П. Бериянның болгаш В. М. Молотовтуң чугааларын база ССРЭ-ниң Дээди Совединиң дөртку сессиязының шиитпирлерин делген салган. Мында совет улустуң чаргыс эпсеткилдиин, оон И. В. Сталинның чагыларын күүседиринге беленин көскүзү-биле көргүзүп турар.

Делгелгени ажыткан хүн хоорайның чүс-чүс ажылчы чоннары аная чорааннар.

(СЭТА).

Хүлээлге күүсетинген

КЕМЕРОВО. Кузбасстың шахтёрлары сталинчы бешки беш чыл планының онаалдаларының чедиишкиннинг күүседелин дээш, бүдүрүлгениң күчүлерин экизи-биле ажыглаары дээш чаржып турарлар.

«Ленинуголь» трестиң «Журинка—4» шахтазының дагжылары пландан ажыр 10 муң тонна хөмүр дашты казар деп хүлээнгеннер. Ол хүлээлгезин үш ай четпээнде-ле күүседипкеннер. Бассейнниң мурнакчы шахталарының биреези болур ол шахта квартал планын хуусаазындан 10 хонук эрте күүсеткен.

«Полысаевская—1» шахтаның дагжылары квартал планын күүсеткениниң дугайын рапорттааннар.

(СЭТА).

МИРЗО ТУРСУН-ЗАДЕ

Аас-кежик Төрээн чуртун чаагайжыткан

Улуг чаагай, төрел чүрек сокпастады.
Угаап четпес, хөрек сыңмас ажыг басты.
Хайлыг үүле чедип кээр деп бодаваан бис.
Карак чажын амгызы дег төп көрбээн бис...

Ыглаан чаштыг караам-биле көрүп тур мен
Таджик чуртту дөргүн, садтар чечээнде-дир.
Байырланчыг частың айы чедип кээрге,
Дөргүн, садтар чечектерже шымны берди.

Магаданчыг тараа шөлү алдыналды.
Ыглаан чаштыг караам-биле чуртум эргээш,
Ынак адам чаагай арнын көрүп тур мен.
Адавыстын-садовниктиң холу-биле
Аас-кежик Төрээн чурту алдыналган.

Өндүр улуг угаан, күжү чечектелген
Өртемчейни чыыра бодаан өйде көрдүм.
Чонга хүн бооп чурттталганы чырыткылаан
Чонда чүрээ чурттаан кижи кайын өлүр.

Таджиктериниң Сталинга ынаа читпес.
Тайылбас ат чонга чурттап мөңге чоруур.
Алаларның чагып чораан ынакшылын
Ажы-төлү чүс-чүс чылда салгажыр бис.

Башкы Сталин айыткан оруун
Чаңдыр баспас эдерер бис.
Партияның күштүг тугун
Чалап чорзаш, тиилээр бис!

Очулдурган **Салчак ТАМБА.**

Колхозчу тараажыларның белеткели

1953 көдээ ажыл-агый чылында эльбекшилдиг дүжүт өстүрүп алырынга областың колхозчу тараажылары чедиишкиннинг белеткенин турар.

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхоз көдээ ажыл-агыйның машина чепсектерин база дериг херекселдерин бүрүн четчелеп септээн. Ол ышкаш үрезин база хынамчалыг арыглатынган. Септелге талазы-биле дарганнар эштер О. Семис-оол, К. Семис-оол, Ак-Суге олар эки ажылдааннар.

Моон-биле кады Хылдыг-Үзүкте аңдарган шөлдүн 26 га хире черде 2 муң ажыг кубометр харны мөөннеп бөлген, ында 160 центнер хүлдү, ол ышкаш ногаа шөлүнде 820 центнер өдекти база белеткээн. Бо ажылдарга эштер Көкей, Чуува, Тоорукпай, Хажытпаа, Седиш, Сендиң олар идепкейин көргүскен.

* ○ *

Шемиде «Большевик» колхозтуң ажылышчилери часкы тарылгазынга хынамчалыг белеткенин турар. Март 20-ге чедир 16 андазыннарын, 24 илиирлерин, 16 тергелерин бүрүн септеп алган.

Ооржак Серенмаага удурткан хөрөөженнер бригадазы 55 тонна кызылтас, 25 тонна арбай, 6 тонна суда, 4 тонна чиңгетараа үрезиннерин чогуур өйүнде арыглап доосканы.

* ○ *

Баа-Хем районда «Октябрь 14 чыл ооо» колхозтуң бирги хову бригадазы (бригадири А. Маслова) үрезин арыглаар машинага ажылдың үзүктелиишкинин болдурбас дугайын бодунуң хуралынга ниитиирлеп алган.

Үрезин арыглаарында ажылдап турарларның болуу ол хуралдың мурнунда хүнде 3 тоннадан хөй эвести арыглап турган болза, хүлээлге алганының соонда хүн-бүрү 5 тоннадан ажыгны арыглап турар апарган.

Ол бөлүкте нормазын 2—3 дапкыр эки шынарлыг күүседип турар эштер Г. Скребкова, Е. Анеткова, У. Новикова, В. Бычков ышкаш эштер хөй. Бөлүк бодунуң мурнунда бердинген онаалданы 5 хонукта күүсеткен.

Бригада көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезин база доосканы. Дарганнар Р. Новиков, Н. Головин олар бо талазыбиле ак-сеткилдиг ажылдаан.

Ногаа тарылгазынга

Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чыл ооо» көдээ ажыл-агый артелиниң хөрөөженнери бо чылын картофель болгаш ногаа культураларының тарылгазын калбартыры-биле ооң шөлүн белеткеп турарлар.

Март 2-ден эгелеп организастаан хөрөөженнериниң 25 кижи составтыг бөлүү эш М. Серенниң башталгазы-биле огород шөлүнге 60 ажыг тонна аът өдээн төккен болгаш ам-даа уламчылап турар.

СЭКП-ниң XIX съездизиниң материалдарын өөренип турар

Улуг сонуургал-биле

СЭКП Эрзин райкомунуң чанында И. В. Сталинның биографиязын өөренир бөлгүм партияның XIX съездизиниң материалдарын болгаш съездиниң түннел хуралынга эш Сталинның төөгүлүг чугаазын чедиишкинниг өөренип турар. Бөлгүмүн дыңнакчылары ам съездиниң түннел хуралынга эш Сталинның чугаазын, партия Төп Комитединиң ажылының дугайында эш Маленковтуң отчёт илеткелин өөренип доосканы болгаш арткан материалдарны чогуур хуусаазында өөренип доозар дээш ажылдап турарлар.

Бөлгүмүн дыңнакчыларындан эштер Оовуй, Оюн Рая, Шимит олар өөренип эрткен материалдарны ханызы-биле шиңгээдип ап турар.

Бөлгүмүн пропагандизи эш Дукар өөренир тема бүрүзүнге эки белеткенип ап, дыңнакчыларга билдингир кылдыр тайылбырлап берип турар.

Партияның кежээки школазында

Бай-Тайга районнуң төвү Тээли суурда партияның кежээки школазының дыңнакчылары партияның XIX съездизиниң материалдарын, съездиниң түннел хуралынга эш Сталинның чугаазын база ооң «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп ажылын чедиишкинниг өөренип турар.

Дыңнакчылар Тойбу, Салыы, Дарташ олар өөренип эрткен материалдарны эки шиңгээдип ап турар.

Ам бөлгүмүн дыңнакчылары съездиниң арткан материалдарын чогуур хуусаазында өөренип доозары дээш чүгкүлдүг ажылдап турар.

Төөгүлүг документилерни таныжып турар

Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң партия төөгүзү өөренир бөлгүмүн дыңнакчылары партияның XIX съездизиниң материалдарын болгаш съездиниң түннел хуралынга эш Сталинның төөгүлүг чугаазын өөренип турар.

Бөлгүм өөредилге чылы эгелээнинден бээр 16 удаа кичээлдээн. Бөлгүмүн дыңнакчылары съездиниң материалдарын бедик идея-теоретиктиг деңнелге өөренип турар. Ам съездиниң түннел хуралынга эш Сталинның чугаазын болгаш партия Төп Комитединиң ажылының дугайында эш Маленковтуң отчёт илеткелин өөренип доосканы.

Бөлгүмүн пропагандизи эш Ламашоол өөренир тема бүрүзүнге эки белеткелдиг башкылап турар. Дыңнакчылар өөренип эрткен материалларны конспектилеп ап, кичээлдерге эки белеткелдиг кээп турар.

Бөлгүмүн дыңнакчыларындан эштер О. Чылбак, О. Александр, Доңдар, Сендин, Доңгуп, Хандынмаа олар өөренип эрткен материалдарны эки шиңгээдип ап турар.

Ам бөлгүмүн дыңнакчылары съездиниң арткан материалдарын чогуур хуусаазында өөренип доозар дээш кызымаккай ажылдап турарлар.

Владивосток. Приморьениң демир оруунуң 3-кү салбырының ажылчыннары болгаш албан хаакчыттары СЭКП-ниң XIX съездизиниң материалдарын өөренип турарлар.

Чурукта: партияның XIX съездизинге эш Г. М. Маленковтуң илеткелиниң талазы-биле семинар өөредилге. Оң талазында—семинарның удуртукчузу Т. Т. Савчук.

Чуруу **Н. Назарөвтуу.** СЭТА-ның пресслишези.

Колхозчулар өөренип турар

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. **(Телефон-биле).** Барыын-Хемчик районда «Кызыл тараачын» колхозка мурнунда турган политшколаның база 2 бөлгүмүн дыңнакчылары партияның XIX съездизиниң материалдарын өөренип эгелээн. Ында шупту 25 кижи бар, пропагандизи эш К. Дажы.

Кичээл неделя санында доктаамал болуп, бо аразында 10 катап өөренген. Пропагандист лекцияларның тематиказын амгы амыдыралдың чижектеринге холбаштыр билдингир номчуп, дыңнакчылар база белеткелдиг кээп турар.

Балгазын МЖС-те

Таңды районнуң Балгазын МЖС-те партия төөгүзүнүң допчу курсун өөренир бөлгүмүн дыңнакчылары партияның XIX съездизиниң материалдарын улуг сонуургал-биле кызымаккай өөренип турарлар. Бөлгүмүн дыңнакчылары ам партияның XIX съездизиниң түннел хуралынга эш Сталинның чугаазын болгаш партияның Төп Комитединиң ажылының дугайында эш Маленковтуң отчёт илеткелин өөренип доосканы.

Бөлгүмүн пропагандизи эш Тропицын башкылаар тема бүрүзүнге баш улур эки белеткенип, допчу болгаш билдингир конспектини тургузып ап, дыңнакчыларга бөдүүн билдингир дыл-биле тайылбырлап берип турар.

Өөренин эрткен материалдарны дыңнакчыларның шиңгээдип алганын беседалажышкын кичээлинге хынап көрүп, оларның конспектизин бөлө көрүп турар.

ПРОПАГАНДИСТИҢ АЖЫЛЫНЫҢ ДУРЖУЛГАЗЫ

Ханы билигни берип турар

1952—1953 чылдарда партия чырыдыышкынының системазынга өөредилге чылы эгелеп турар үеде СЭКП Чаа-Хөл райкому эш А. Сундуйну Молотов аттыг колхозта партия төөгүзүнүң допчу курзун өөренир бөлгүмге башкылаар пропагандист кылдыр бадылаан. Эш Сундуй партийжи даалганы бедик харыысалгалыы-биле ак-сеткилдиг күүседип эгелээн.

Оон пропагандистеп турар бөлгүмүнде партия, совет активчилерден 14 кижи өөренип турар. Пропагандист өөредилге чылы эгелеп турар үеде дыңнакчыларның билининиң деңнелин беседалажып тургаш билип алган. Ынчангаш кичээлдерни кандыг деңнелге чорударын ол тодараткан.

Өөредилге чылының эгезинден тура эш Сундуй кичээлдиң организастыг болурунче улуг кичээнгейни салып, чамдык кичээл үзе бээр дыңнакчыларны партия эге организациязынче шилчидип берип турган. Ынчангаш дыңнакчылар кичээлге организастыг чыглып кээп турар апарган.

Бөлгүмнүң дыңнакчылары өөредилгеге хереглетинер номнар база саазын, карандаш үүлдери-биле, кичээлдиң болур чери, чырыткы, от болгаш стол, сандай-биле эки хандыртынган.

Өөредилге чылы эгелээнинден бээр бөлгүмнүң чангыс-даа кичээли чылдагаан чокка үзүлбээн, дыңнакчылар кичээлдерге эки белеткелдиг кээп, өөренип эрткен материалдарын конспектилеп ап турар. Бөлгүмнүң дыңнакчылары өөредилге чылының баштайгы үезинде партия төөгүзүнүң допчу курзунуң I, II, III эгелерин өөренип эрткен, ам партияның XIX съездизинин түңнел хуралынга эш И. В. Сталинның төөгүлүг чугаазын, партия Төп Комитединиң ажылының дугайында эш Г. М. Маленковтуң отчёт илеткелин өөренип дооскан. Бөлгүмнүң дыңнакчылары ам 1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезинин сталинчы бешки беш чыл планының дугайында партияның XIX съездизинин директиваларын өөренип турар.

Пропагандист эш Сундуй өөредир тема бүрүзүнге кол болгаш немелде материалдарны ажыглап тургаш эки белеткенип ап, дыңнакчыларга билдингир кылдыр тайылбырлап берип турар. Эш Сундуй кичээлди эгелээш, өөренир теманың кол айтырыгларын дыңнакчыларга чугаалап бергеш, бодунуң чугаазын эгелээр. Ол теманы тайылбырлап берип турар үезинде областың, районнуң, колхозтуң мурнунда турар ажыл-агый, политиктиг сорулгалар-биле холбаштырып, таарымчылыг чижектерни ажыглап турар. Кичээл чоруп турар үеде ол дыңнакчыларның материалды кайы хире сонуургаан, канчаар шиңгээдип ап турарын хайгаарап көрүп турар. Бир эвес дыңнакчылар материалдың утказын билбейн будулуп, чалгаарап олурар хире болза, чугаазын соксаткаш бир дыңнакчыдан өөренип турар теманың дугайын айтырып көөр, ол дыңнакчы шын билип ап турар болза, өске дыңнакчылардан канчаар билип ап турарын айтырып көөр, а дыңнакчылар шын билип ап турар болза, чугаазын оон ыңай үргүлчүлээр. А бир эвес дыңнакчылар эки билип ап шыдавайн турар болза, чугаалап эрткен үүлдерин допчузу-биле база катап чугаалап бээр. Ол чоруқ дыңнакчыларның кичээлге харыысалгазын дыка бедидип турар.

Пропагандист өөредип эрткен материалдарны дыңнакчыларның шиңгээдип билип ап турарын беседалажыышкын кичээлдеринге хынап көрүп турар. Дыңнакчылар беседалажыышкын кичээлинге эки белеткелдиг кээп турарлар. Пропагандист өөренип эткен теманың дугайында айтырыгларны дыңнакчылардан айтырарга тураан дыңнакчы харыылап эгелээр, а ол дыңнакчының харыылаанында четпестер бар болза, өске дыңнакчылар сөс алгаш немей харыылап турар. Бир эвес дыңнакчылар ниити күш-биле айтырыгның долу харыызын берип шыдавайн баар болза, пропагандист эш Сундуй катап немелде тайылбырны кылып берип турар. Беседалажыышкын кичээли болуп турар үеде эш Сундуй дыңнакчыларның конспектизин хынап көрүп, четпестерин эдип турар. Беседалажыышкын кичээлинге бөлгүмнүң дыңнакчыларындан эштер Мартыгыр, Сарбакай, Арапчор, Комбу олар эң идепкейлиг чоруун көргүзүп, салдынган айтырыгларга эки харыылап турарлар.

Чаа теманы өөренип турар үеде болгаш база оон катаптаашкынын чорудуп турар беседалажыышкын кичээлинге көргүзүг өөредилге хөрекселдерин пропагандист үргүлчү ажыглап турар.

СЭКП райкомунуң чанынга болуп эткилээн пропагандистерниң семинарларынга башкылаарының методун эш Сундуй кичээнгейлии-биле өөренип билип алгаш ол билип алганын ёзугаар бөлгүмге башкылап турар.

Чоокта чаа СЭКП обкомунуң секретариадынга пропагандист эш А. Сундуйнун отчётун дыңнаан. Секретариат эш Сундуйнун пропагандист ажылының эки дуржулгазын демдеглевишаан, оон ажылында чамдык четпестерни илереткен. Чүл дээрге, эш Сундуй өөренир темаларны колхозтуң хүнбүрүдеги амыдыралы-биле эки холбаштырбайн, дыңнакчыларны өөренип турар темаларын боттарының практиктиг ажыл-чорудулгазынга ажыглап билиринге четпес өөредип турган. Оон ыңай өөредилгезинге кошкак дыңнакчылар-биле пропагандист өөредилге шагындан дашкаар үелерде эвээш ажылдап турганын демдеглээн.

Ам пропагандист эш Сундуй бодунуң ажылында илеретинин турар четпестерни дарый узуткааш, бөлгүмнүң өөредилгезин чогуур негелдеге чедир чоруткан, партияның XIX съездизинин арткан материалдарын чогуур хуусаада бедик идеятеориялыг деннелге өөредип доозары дээш ажылдан турар.

О. СИИРИҢ-ООЛ.

ПАРТИЯНЫҢ ЧЕР-ЧЕРДЕ АГИТАЦИЯ-МАССАЛЫГ АЖЫЛЫ

Чөөн-Хемчик

Чөөн-Хемчик районнуң Хөндергей сумузунда комсомолчу хереэжен эш Хураганчык эргелекчилээр агитпункт болуп эрткен чер-чер Советтериниң соңгулдаларынга белеткел ажылдарының үезинде болгаш ам үеде ажылчы чоннар ортузунга агитас-массалыг ажылдарны калбартыр талазы-биле эки ажылдап турар. Агитпункт агитация-массалыг ажылды ажылчы чоннар ортузунга 30 агитаторларын дамчыштыр чорудуп турар. Агитаторлар боттарының хүлээлгезин идепкейлиг күүседип, беседаларны, номнуктаарны ажылчы чоннар ортузунга хостуг үелерде үргүлчү чорудуп турарлар.

Агитпунктуда политиктиг болгаш чеченчогаал номнары делгетинген. Оларның аразында партияның XIX съездизинин материалдары, Ленинниң болгаш Сталинның чамдык чогаалдары, Н. Островскийниң «Кан канчап катканы» деп чогаалы болгаш өске-даа номнар бар.

«Кызыл тараачын» колхозта уран-чүүл бөлгүмү ажылчы чоннарга концерттерни бо чылдың эгезинден бээр 3 катап көргүскен. Кино көрүлдезин 3 катап организастаан. Агитпунктуда хана солун болгаш агитхуудустар 12 катап үнген.

Ам агитпункт колхозчуларны часкы тарылгага белеткел ажылдарын чедиишкиннит доозарынче, малдың чаш төлүн менди ажаап алырынче кыйгырып турар.

О. ДАРЬЯ.

Эрзин

СЭКП Эрзин райкому болуп эрткен чер-чер Советтериниң соңгулда кампаниязының үезинде ажылчы чоннар ортузунга агитас-массалыг ажылды калбартып нептерединге 175 агитаторларлыг 7 агитпунктуларны тургузуп бадылаан. Эрткен үениң дүрүзүнде агитпунктуларның агитаторлары ажылчы чоннар ортузунга 85 лекцияларны, 113 илеткелдерни, 1237 беседаларны, 566 номчулгаларны чоруткан.

Агитаторлардан партияның XIX съездизинин материалдарын, съездинин түңнел хуралынга эш Сталинның төөгүлүг чугаазын база оон «ССРЭ-де социализмнин экономиктиг проблемалары» деп генийлиг ажылын болгаш ССРЭ-ниң Конституциязының улуг принциптерин база РСФСР-ниң чер-чер Советтериниң соңгулдалар дугайында дүрүмү боттарының агитас-массалыг ажылының кол үндезини болдурганнар.

Агитпунктуларның агитаторларының «Сталинчы орук» колхозта эш Серзинмаа, «Кызыл сылдыс» колхозта эш Севил, «Чаа орук» колхозта эш Даланда, МВД нин район салбырында эш Сагаан-оол олар эң идепкейлиг агитаторлар болуп илереп турарлар.

О. ДӨГҮЙ-ООЛ.

Барыын-Хемчик

Барыын-Хемчик районнуң «Барлык» совхозунда партия эге организациязы болуп эрткен чер-чер Советтериниң соңгулдаларынга белеткел ажылдары эгелеп турар үеде агитас-массалыг ажыл чорудары-биле участокту ында эге школа башкызы эш Самбууга хүлээдип берген. Эш Самбуу партийжи даалганы бедик үре-түңнелдиг күүседири дээш бодунуң күүнүн болгаш аргаларын үндүрген. Ол эрткен үениң дүрүзүнде бодунуң онаашкан участогунуң чурттакчы чоннарынга ССРЭ Конституциязының улуг принциптериниң, совет соңгулда системазының, совет хамаатыларының эргелериниң болгаш хүлээлгелериниң дугайында болгаш партияның XIX съездизинин төөгүлүг шиитпирлериниң, съездинин түңнел хуралынга эш Сталинның төөгүлүг чугаазының база оон «ССРЭ-де социализмнин экономиктиг проблемалары» деп генийлиг ажылының дугайында болгаш өске-даа темалардыг 2 лекцияны, 42 беседаны, 53 удаа солун номчулгазын чоруткан.

Агитатор эш Самбуу участоктуң чурттакчы чоннарынга политиктиг беседаларны чорудуп турары-биле кады, оларны трактор септелгезин чогуур хүүсаазында доозарынче болгаш часкы тарылгага өске-даа белеткелдерни чедиишкиннит чорударынче эвиледдеп турар.

С. АЛЕЕТ.

ЧУРТТУҢ ХООРАЙЛАРЫНДА

Он чыл бурунгаар эрги орус хоорай Курскини немец-фашистиг эжелекчилер шуут үрегеп каапканнар. Хоорайны хөстазынының соонда ону катап тудуп эгелээн. 1945 чылдың төнчүзүнде Курскиниң бүгү бүдүрүлгелери болгаш коммунал ажыл-агыйы катап тургустунган. Сөөлгү ийи чылдың дургузунда дыка хөй администрация болгаш чурттарга тудуглары база культура-амыдыралдың албан черлери туттунган.

Чурукта: Курскиде чаа вокзалдың бажыны.

Чуруу Н. Ситниковтуу. СЭТА-ның пресс-клишези.

КЫЗЫЛДЫҢ БҮДҮРҮЛГЕЛЕРИНДЕ

Чаа техника

Кызылдың аъш-чем комбинады конфет кылыр чаа пресс деп биче хемчээлдиг машинаны чоокта чаа алган. Ол машинаны алганы-биле холбаштыр аъш-чемниң чаа хевирлерин кылып үндүреринин тускай бригадазын комбинатта тургускан. Ол бригада ам безин элээн хөй конфетти бүдүрүп үндүрген. Комбинаттың чаа машиназынга кылган конфетти хоорайның болгаш районнарының садыгларынга удавас сада бээр.

Оон ыңай хлеб быжырар черлерге чаа техниканы алырын аъш-чем комбинады манап турар. Ону алган сөөлүнде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү дыка бедиир болгаш быжырган хлебтиң шынары бедиир база ажылчыннарның күш-ажылы дыка чиигээр.

Н. ЯКОВЛЕВ.

Мурнакчы чолаачылар

Бүдүрүлге планын ай санында ажыр күүседир дээш социалистиг чарыш Кызылдың автотранспорт конторазының чолаачыларының аразында бо чылдың эгезинден эгелээш калбарган.

Контораның комсомолчу чолаачылары А. Гурков, Н. Дереглазов, А. Туренко болгаш өскелер-даа алган социалистиг хүлээлгелерин кызымак күүседип, социалистиг чарыштың мурнакчылары болуп турарлар. Олар март айның онаалдазың шагда-ла күүсеткеш, ам апрель айның планын күүседип турарлар. Олар ажыл хүнүн долузуныгаар биле ажыглап тургаш база кандыг бир черже баар дээнде чогуур шагында чоруп тургаш бо бедик көргүзүглерни чедип алган.

Ол ышкаш чүс-мунчу чолаачылар Лыков, Лущаев, Панасюра олар база-ла ажылының темпизин биче-даа кошкатпайн, планын ай санында 150—200 хуу чедир күүседип турарлар. Олар машинаның капитал септелгезин кылбайн тургаш маңнадырының километрин ам-даа көвүдедирин хүлээнип алган ажылдап турарлар.

А. НОЗДРИН.

Иелериниң дузаламчызы

Чаа-Хөл районнуң Ак-Туруг сумузунда Ленин аттыг колхозтуң ажылчы хереэженнери боттарының ниити хуралының шиитпирин ёзугаар чоокта чаа колхозта эге школага шеф организастаанар. Аңаа шуптуу 30 ажыг хереэженнер киришкен.

Шефчилер боттарының төрээн школазының класстарын, интернаттың өрээлдерин, стодоваяны чугайлааш, арыглап чугганнар. Ол ышкаш интернатта чурттап турар уругларның иштики, даштыкы хевин септеп, шуглак-дөжээн кактап арыглааннар.

Шефчи хереэженнериниң иштинден эштер М. Чындак, Яковлева, Көк-кыс, Удорцева болгаш өскелер-даа онза идепкейлиин көргүзүп, чаш салгакчыларның өөренип, чурттаарынга шевергин байдалды хандырып тургузар талазы-биле иениң ёзулуг сагыш салыышкынын илереткеннер. Сумуда хереэженнер чөвүлелиниң даргазы эш Долума маңаа организакчы эки үлегерни көргүскен.

Ленин аттыг колхозтуң ажылчы хереэженнери боттарының төрээн школазынга моон соңгаар-даа мындыг шеф дузаламчыларны организастап, ону иениң сагыш салынгыр хайгааралынга доктаамал тургузарын хүлээнип турарлар.

В. ӨЛЧЕЙ.

Совет-Венгр садыг харылзаазы

ССРЭ-ниң Иштики болгаш даштыкы садыг Министерствозу биле венгр садыг төлээлериниң аразынга болган чугаалажыышкыннарының түңнелинде ССР Эвилели-биле Венгр Улус Республиканың аразынга 1953 чылда бараннар солчуушкунунуң дугайында протоколдарга бо чылдың март 24-те салдынган.

1952 чыл-биле деңнээрге 1953 чылда бараан саарылгазын дыка улгаттырарын болгаш 1952 чылдың январь 23-те чардынган узун хуусаалыг совет-венгр садыг дугуржулгазын ёзугаар бараан саарылгазының 1953 чылда доктаатынган хемчээлиниң улгаттырар дугайын ийи тала дугурушкан.

Совет Эвилели болза, металлургияга, даг үлетшүрүнге болгаш үлетшүрүнүң өскелеа адырларынга хереглетинер дерилгелерни, хөвецни, демир рудазын, коксты, кедээ ажыл-агый машиналарын болгаш Венгрияга хереглетинер өске-даа бараннарны Венгр Улус Республикага бээр.

Венгрия болза, далай болгаш хем судноларын, транспорттуң аар чүүк кедүртүр хөрекселдерин болгаш үлетпүр дерилгелериниң чамдык, хевирлерин, локомобильдерни, паровозтарны, калбак хереглелдиң бараннарын болгаш өске-даа бараннарны ССРЭ-ге бээр.

Протоколдарга ат салганнар болза: совет таладан—ССРЭ-ниң Иштики болгаш даштыкы садыг министри А. И. Микоян, венгр таладан—даштыкы садыг министри А. Собек.

Школа ажылы—бүгү-ниитиниң, күрүнениң херээ

Редакцияга кээп турар чагаалардан алдаш көөрге, школалар ажылын экижидеринге, ылаңгыя өөредилге-кижизидилге ажылдарын соксаал чок улам бедидеринге чугула холбашкан сөптелге материалдары, одалга ыяжы белеткээринге ажылчы чоннар биче эвес киржилгелиг болуп турар.

Эрзин районда «Сталинчы орук» кедээ ажыл-агый артелиниң кежигүннери район төвүнде чеди чыл школазынга 500 кубометр, Мөреи суму школазынга 400 кубометр одалга ыяжы белеткээр деп алган хүлээлгезин март 10-да бүрүн кылып дужаганын ол колхозтуң даргазы эш А. Борбак-оол бодунуң чагаазында бижээн.

Бижикчи эш О. Очур-оолдун медээлеп турары: Чөөн-Хемчик районнуң Иймеде Ленин аттыг колхозта коммунист эш Досумаага удурткан хереэженнер мурнуку чылдардан бээр колхоз школазын шуут шефке ап, оон бүгү-ле ажылдарынга эки дузалажып келген. 1953—54 өөредилге чылында 80 кубометр одаар ыяшты хап тургускан. Школа чанында сөөртүп белеткээн 300 ажыг чудуктарны доорап чарар ажыл үргүлчүлеп турар.

Тес-Хем районда Ленин аттыг колхозтуң баштаар чери школа ажылын улам экижидер дугайында айтырыгны болунун хуралынга үргүлчү чугаалажып турар. Бо талазы-биле ында эш Ч. Василийнин бижип турары: колхозчуларның ниити хуралындан школага оттулар ыяш белеткээринин шалыпчы ын хонуун чарлаан. Оон түңнелинде 196 кубометр ыяш школа чанында хап тургустунган.

Чыргакыда «Коммунизмче орук» колхозта школага оттулар ыяш белеткээринге тургустунган комсомолчу аныяктар бригадазы Чөөн-Хемчик районда сураглыг ажылдан турарын эш М. Ооргунай болунун чагаазында көргүзүп турар. Олар 800 кубометр ыяш белеткээр деп хүлээлгезиндеи 200 кубометрни ажыр кылганнар. Хүн нормазын үргүлчү 2—3 дапкыр күүседип турар эштер Момай, Чүнгер, Бырынмаа, Маспың, Кокпаддай ышкаш мурнакчылар ол бригадада хөй.

Бо талазы-биле партия, совет, комсомол болгаш улус өөредилгезиниң органнары чонну эвиледдээр, улуртур айтырыгны шуут-ла холга алган турар ужурлуг.

Бо ажылда удуртулганың четпезин редакцияга кээп турар чагаалар база хереченлеп турар. Улуг-Хем районда Жданов аттыг колхозта чеди чыл школазының оттулар ыяжы декабрьда-ла төнген, өөредилге үеттүрүнге чедиш турда колхоз баштаар чери болгаш Ийи-Тал суму Совети боттуг хемчег албайн турарын эш А. Кара-Хуна шын шүүмчүлеп бижээн.

Өвүр районнуң Саглы школазында база өске-даа школаларда оттулар ыяш белеткетимээнин илереткен материалдарны «Шын» солунунуң мурнуку номерлеринге каш удаа бижээн турбужа, районнуң партия, совет организацияларының удуртукчулары ону чүгле сонуургаан номчуурубиле кызыгаарлатынып келгени шын эвес. Ындыг байдал келир өөредилге чылында база дапкырлаары чайлаш чок деп чүвени фактылар көргүзүп турар.

Бижикчи эш В. Топуй-оолдуң илереп турары болза, ыяш белеткээриниң таарымчалыг үези эрткиже Солчур школазында чангыс-даа кубометр ыяш белеткетинмээн. Бо дугайын суму Совети болгаш ында парторганизация шуут-ла сонуургаан көрбейн турар. Хандагайты эге школазының башкызы эш А. Шүгдүр-оол «Коммунизмче орук» колхозтуң кереэ күүсеттээнин, оон уламындан школа чамдык хүннерде өөредилгезин безин үзериниге чедип турганын фактылар-биле илереткен.

Таңды районнуң школаларынга 1953—54 өөредилге чылында тудуг болгаш сөптелге материалдары база одалга ыяжы белеткээр айтырыгны районда чугула көдүрбейн турында, районнуң «Коммунист» деп солуну бодунуң номерлеринге шүүмчүлевейн турарын башкы эш Ю. Доржу шын бижээн.

Сүт-Хөл районнуң Бора-Тайга чеди чыл школазынга одалга ыяжы белеткеп бээр кереэзин «Сталинчы орук» колхоз четче хандырбаанындан школаның ажылчыннары, харын башкылары безин удур ыяштаар байдалга таваржып турган деп О. Александр бижээн. Бо айтырыгның бергедеп турганындан 3 хүнүнүн кичээли база үзүлген.

Ол ышкаш чоруктар Чаа-Хөлдүң Ак-Хем школазынга, Эрзиниң чеди чыл школазынга таваржып турганын эштер М. Өлзей-оол болгаш С. Эренчин олар боттарының чагааларынга бижээннер.

Үстүнде илерээн четпестерни дарый узуткаар талазы-биле боттуг хемчегларни алыры негетинип турар.

Эрзин районнуң Нарында чеди чыл школазының комсомолчулары школаның келир өөредилге чылында оттулар ыяжын воскресенье санында боттары база доорап турарын шиитпирлээннер.

Комсомол организациязының хуралының шиитпирин ёзугаар олар баштайгы воскресениеде 16 кубометр ыяшты хап тургусканнар деп эш Нурзат бижээн.

Бот-тывынгыр уран-чүүл бөлгүмнериниң ажылын бедик деңнелче

И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп генийлиг чогаалында болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XIX съездизинин төөгүлүг шиитпирлеринде бистин чуруттун коммунизмче оруктан бурунгаар шимчээшкининиң канчаар-даа аажок улуг перспективалары бердинген. Бо программалыг документилерде айыттынган чаагай сорулгалар партия организацияларының масса-биле идеологтуг ажылының амгы деңнелин шиитпирлии-биле экижидерин шынгыы негеп турар.

Мынчангаш массаны кижизидер талазы-биле идеологтуг ажылдың чугула участогу—хоорай, кедээде культура-чырыдыышкын албан черлериниң бүгү-ле ажыл-чорудулгазы ам мурнукузундан каш катап бедик деңнелге салдынган, партия организацияларының доктаамал удуртулгазынга алдынган турар ужурлуг.

Культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажыл-чорудулгазынга чугула черни кижилериниң уран-тывыкчы, чогаадыкчы талантызын өстүрериниң ажылы эжелээн турары билдингир. Бо ажыл талазы-биле бистин областың хоорай, кедээде культура-чырыдыышкын албан черлери сөөлгү үеде элээн чедиишкиннерлиг болган. Ылаңгыя Каа-Хем районнуң Сарыг-Сеп культура бажыңында тургускулаан ниити ырының болгаш шиниң бөлгүмнери организация талазы-биле быжыг болгаш чогаадыкчы чаңгыс демниг коллективтер кылдыр өспүшаан, ажыл-агый, политиктиг чугула кампаниялардың үезинде районнуң колхозтарынче хөй-хөй хүүшкүннерни кылып, колхозчу ажыл-ишчилериниң мурнунга эвээш эвес шин, концерттерни көргүзүп, улустуң ханы сонуургалын, изиг ынакшылын боттарынга чаалап ап келгеннер.

Олар боттарының көргүзүг репертуарларын чоннуң негелдезинге холбаштыр, бедик идеялыг, улам чаа үүлдер-биле долдуруп, ылаңгыя амгы совет боттуг амыдыралды, колхоз тургузуунуң айтырыгларын хаара туткан чаңгыс көжегелиг шиилерни, чечен ырларны, солун таңцыларны көрүкчүлерге бараалгадырынче шидчин киргеннер. Культура бажыңының активи ол бөлгүмнерде идепкейлии-биле хаара туттунган. Ол ышкаш Бии-Хемниң Өөк суурда кедээ клуб, Шагаан-Арыгның культура бажыңы болгаш районнуң чамдык кедээ клубтары бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүүн база элээн экижидип, чер-чер Советтериниң соңгулдаларының үезинде чурттакчы чоннуң ортузунга эвээш эвес шин, концерттерни организастап эрттиргилээннер.

Допчулап чугаалааргa, үстүнде адатынган культура-чырыдыышкын албан черлери ында турар партия, совет, хөй-ниити организацияларының көргүзүп келген хүнбүрүдеги деткимчезинин, боттуг удуртулгазының ачызында, боттарының культура-массалыг ниити ажыл-чорудулгазының деңнелин бедитпишаан, бот-тывынгыр уран-чүүл бөлгүмнериниң чогаадыкчы ажылынга экижилгени чедип алганы үстүнде фактылардан тодаргай-дыр.

Ындыг болза-даа, улустуң бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүүн доктаамал ёзу-биле өстүрүп сайзыратпас, харын чүгле кампаниялар үезин таварыштыр чоруткаш, оон-биле кызыгаарлатынып каар чүүлдер бистин областа каш чылды улаштыр болуп келгенин демдеглезе чогуур. Оон уламындан удустуң чогаадыкчы талантылары чогуур деткимчезин албайн, долузу-биле өзүп сайзыравайн турар.

Улустуң уран тывыкчы талантызын өстүрер сорулга-биле область Советиниң күүскому чоокта чаа тускай шиитпир үндүрүп, бо чылдың март, апрель айларда хоорайга болгаш бүгү-ле районнарга бот-тывынгыр уран-чүүл көрүлдезин организастап эрттиреринде доктааткан. Мынчангаш ол чугула культуралыг хемчегни организастыг бедик деңнелге эрттирер төлээде, хоорай, кедээниң культура-чырыдыышкын албан черлери бүгү таланың хынамчалыг белеткелин дарый эгелээр ужурлуг.

Маңаа хамаарыштыр кол кичээнгейни чүнүп-даа мурнунда культура бажыңнарында, клубтарда, номчулга бажыңнарында бот-тывынгыр уран-чүүл бөлгүмнерин чаа, шырак күштер-биле долдуруп, оларның репертуарын чаарты тургузуп, бөлгүм бүрүзүнге шырак удуртукчуларны тускайлап шилиринче, көрүлдеге уран тывыкчы ажылчы чонну, ылаңгыя аныяк өскенни массалыы-биле хаара тудуп киириштиреринче угландыр салыр херек.

Бистиң областың хоорай, кедээзинде чечен-мерген, чогаадыкчы, уран-чүүлге ынак болгаш салым-чаанныг ыраажылар, хөгжүмчүлер, тоолчулар, шиичилер, таңцорлар, үс-шевер чазаныкчылар, сиилиикчилер, бүдүн коллективтер эвээш эвес дээрэин эрткен чылдың март-апрельде чоруткан бот-тывынгыр уран-чүүлдер көргүзүүнүн шүүлдези биске көргүскен.

Шак ындыг кайгамчык талантылар ам оон-даа ыракта өскен болгаш олар бо көрүлдеге улам массалыы-биле хаара туттунган турар ужурлуг. Бот-тывынгыр уран-чүүл көрүлдезинге белеткелдиң үезинде бүгү-ле клубтарны, культура болгаш номчулга бажыңнарын таарыштыр дерип, бөлгүмнериниң киржикчилерин музыка хөрекселдери дээн ышкаш бүгү-ле эргежок чугула чүүлдер-биле бүрүн хандырар хөрек.

Чер-черниң партия, совет организациялары улустуң бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүүнүн көрүлдезинге белеткелди, оон эрттириишкинин боттуг удуртулга-биле хандырып, ол чугула ажыл каяа-даа организастыг бедик деңнелге эрткен турарын хайгаараар болгаш ону организастаар тускай комиссияларны тургускулааш, оларның мурнунга негелдени шынгыы тургузар ужурлуг.

Бот-тывынгыр уран-чүүл көрүлдезин эрттирер талазы-биле эрткен чылын Барыын-Хемчик, Сүт-Хөл районнарга элээн четпестер болдунуп, шүүлдениң көрүлдезин кедээ черлерден эгелээр ужурлуг турбуже, оларга шуут чорутпайн, чүгле район төптеринге ёзу барымдаалап, организация талазы-биле сандаргай байдалга эрттиргилээн турган. Оон уламындан көрүлдениң шынары куду болуп, эки-эки талантылар илеретинмейн барган.

Ынчаарга бо көрүлдениң үезинде ол четпес практиканы шуут болдурбайн, уран тывыкчы талантыларны деткип өстүрбүшаан, организастыг бедик деңнелге эрткен, хөй-хөй талантылыг кижилер илеретинип үнген турарын партия, советтиң удуртур организациялары, культура-чырыдыышкын ажылдакчылары хандырар ужурлуг.

М. БАВУУ,

СЭКП обкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизинин инструктору.

НОМЧУКЧУЛАР БИЖИП ТУР

Үш хонуктун семинары

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Кодээ Советтер ажылдакчыларының политиктиг билиин бедидер, практиктиг ажылының дуржулгазын байыдар сорулга-биле Улуг-Хем райкүүскому бо чылдың март 25—27 хүннеринде үш хонуктун семинарын организастаан. Анаа кодээ (суму) Советтериниң даргалары, секретарылары бүрүн олуржуп эрткен.

Семинарга эш И. В. Сталиннын «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп ажылының дугайында, база келегей байдалының талазы-биле болган лекциялардан аңгыда практикалыг ажылга холбашкан өредилгелер база болган.

В. ПАВУ.

Түннелдиг ажыл

Чөөн-Хемчик районнун «Коммунизмче орук» колхозта партия организациязының секретары эш Белектин чоннуң ортузунга парлалганың ажык-дузазын тайылбырлап, парлалга-биле чоннуң харылзаазын экижиткениниң түннелинде колхозчу бүрүзү шупту чагылгалыг болган.

Солун чагылгазының ажылынга эштер Кызыл-оол, Сержинмаа болгаш Манзырыкчы олар идепкейлиг киржип, эки түннелди көргүскеннер.

К. БОРА-КӨЖЕ.

Чоннуң негелдезин хандырып турар

Сүт-Хөл районнун «Сталинчы орук» колхозтуң почта дажыкчызы эш Мижит-Доржу чоннуң мурнунга почтачы хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүседип, чоннуң чагыткан солун, сеткүүлдерин, хуунун чагааларын район төвүнден чогуур өйшаанда эккеп, оларны ээлеринге бодубиле озалдаашкын чокка чедирип берип турар.

Эш Мижит-Доржунуң эки ажылының түннелинде «Сталинчы орук» колхозта номчукчуларның саны көвүдеп, чоннуң парлалга чагылгазы хүн-бүрүде өзүп турар.

К. БАДЫ-ЧЫРГАЛ.

Малдың чаш төлүн менди ап турар

Чаа-Хөл районда Ленин аттыг колхозтуң малы эки кыш ажып турар. Ниитиниң малын өстүрери дээш могаг чок ажылдап турар ак-сеткилдиг эштер малчыннарда хөй. Эш Карбаштын кадалында 110 хөй, 125 өшкүлер бар. Март 15-ке чедир төрээн 55 хойнуң болгаш 71 өшкүнүң чаш төлүн бүрүн камгалап алган. Ынчаарга эш Сулаанның кадарган малы база менди, семис болуп, төрүтүнген 76 хураганнарны, 37 анайларны чидириг чок алган.

И. САНЧАЙ.

Областың А. С. Пушкин аттыг библиотеказының ном фондузу чылдына өзүп турар. Ооң-биле кады ооң номчукчулары база немежип турар. Дыштаныр хүннерде болгаш анаа-даа хүннерде ооң номчулга залында он-он номчукчуларны көрүп болур.

Чурукта: библиотеканың номчулга залында № 2 школаның өреникчилери.

Чуруу С. Феоктистовтуу.

НОМ ТАРАДЫЛГАЗЫ — НИИТИНИҢ ХЕРЭЭ

Ажылчы чонну коммунистиг ёзуга кижизидериниң, кижилериниң медерелин бедидериниң бир кол чепсээ болза, ном болур ужурлуг. Ынчангаш бистиң Коммунистиг партиявыс, Совет чазак политиктиг, экономиктиг, чечен-чогаал болгаш өске-даа литератураларны парлап үндүрериниге, оларны массаның ортузунга тарадырынга улуг кичээнгейни салып, хөй түннүг хөрөнгини чарыгдап турар.

Номну чогуур өйүнде тарадыры, ону шын ажыглап билириниге чонну кижизидери садыг организацияларының, партия, совет, комсомол база өске-даа хөй-ниити организацияларының хүндүлүг хүлээлгези болур. Ол талазы-биле ажылды Улуг-Хем районнуң садыг четкилери, партия, комсомол, совет болгаш хөй-ниити организациялары амга чедир-ле кошкак организастап, бар номнарны массаның ортузунга бүрүн тарадырын чедип албайн турарлар. Ооң тодаргай херечизи болза, 1952 чылда таратса чогуур турган 72.999 рубль түннүн номнары чаа чылче шилчээни база бо чылдың эрткен айларында кирген номнар ам-даа чедир таратынмайн турары болур.

Ыланғыя партияның XIX съездизинин материалдарын, И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп генийлиг ажылын чоннуң ортузунга тарадыры районда кончуг сула чоруп турар. И. В. Сталинның чаа ажылының дугайында орус дылда 564 номнар, съезд материалдарының 2305 кезек брошюралары ам-даа саттынмаан.

Ол бүгүнүн чылдагааны болза, район иштинге номнарны садып тарадыр талазы-биле массалыг шимчээшкин колхозтарда, кодээ суурларда калбарбайн турарында. Район төвүнде ном садыы (эргелекчизи эш М. Александрова) амга чедир-ле актив чок. Ук садыг бо хүнге чедир ном шыгжаар тускай чери чок, ынчангаш хөй номнар үрелип турар. Районнуң хереглекчилер ниитилелиниң эвилели, ооң чер-черде четкилери чурттакчылар ортузунга ном тарадыр талазы-биле чогуур хемчеглер албайн турар, ооң түннелинде ам-даа 1100 рубльдин номнары саттынмайн турар.

База бир чылдагаан болза, ажылчы чоннарның ортузунга номнуң ажык-дузазының дугайында тайылбыр ажылын партия, комсомол организациялары четпес чорудуп турары болур.

Ном садыглаашкының кайы-хамаан чок аажылазар ындыг чамдык таварылгалар район иштинде база бар. Эрткен чылдың төнчүзүнде ном тарадырының шалыпчы айы болуп турда, ВЛКСМ райкомунуң секретары эш Шивит комсомолдуң эге организацияларындан активтер келдиргеш, дыка хөй номнарны оларга садыглаары-биле тыпсып берген. Районнуң ном садыының эргелекчизи эш М. Александрова эш Шивиттин бижимел шынзылгазы-биле Хендергеде Маленков аттыг колхозтан келген эш В. Димитке 432 рубль 80 копеектин, Торгалыгда «Свобода труда» колхозтан келген эш Ю. Кузьминага 383 рубль 88 копеектин янзы-бүрү номнарын үлеп берген. Ол номнарны амга чедир сатканы-даа, сатпаанымдаа биллинмес болгаш ол рубльдер эш М. Александрованың самчыгдалы болуп сапатынып турар. А комсомол райкому ол дугайын шуут уткан.

СЭКП-ниң Улуг-Хем райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизи база ВЛКСМ райкому ном садыглаашкынында ындыг четпестерни эскербейн эрттип турары шын эвес.

Масса чоннуң ортузунга ном тарадылгазын корум-чурумчудуп, чогуур негелдезинге чедир тургузары, амга чедир таратынмайн чыгыып турар номнарны сайгарары үстүнде айытынган организациялардан болгаш ооң удуртукчуларындан негетинип турар.

Х. ТЕМБРЕЛ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Күүселде чок шиитпирлер

Тожу райпромкомбинады 1952 чылдың бүдүрүлге планын бүгү талазы-биле үскен, бюджетке киирер орулгазын күүсептейн турда-ла, ол черге 15 муң рубльди бөөрин Тожу райкүүскому шиитпирлөөн турган. Ол 15 муң түннүг рубльди чогум кайын алыры база билдинмес. Ынчангаш ол чүгле ёзу барымдаалаан шиитпир болган.

Тожу райкүүскому 1952 чылдың лургузунда сан-хөө талазы-биле 10 ажыг шиитпирлер үндүрген, ындыг болза-даа ооң күүселдезин хынавайн турганындан ол шиитпирлер күүсетинмейн арткан.

Күрүнеиниң хөрөнгизин чөп ажыглаарын организастаары чер-чер Советтериниң чугула сорулгазы болур. Тожу райкүүском болгаш база сумулар Советтери бо айтырыгны тоон көрбейн турар.

В. ТАМДЫҢ-ООЛ.

Кымның буруузул

Өвүр районнуң Саглыда «Кызыл тук» колхозтуң кежигүнү Саая Лопсанның ында зге школаның I база III классларынга өренип турган 2 оглу чангаш, ол-ла оларар школазынга келбейн барган. Школаның талазындан каш удаа айтырыгны тургузуп, ада-иени сургап келген-даа болза, ол ооллар школазынче чоруурун күзеп турда-ла, эш Лопсан хүн-бүрүнүн хуу ажынга харамдыккаш, бичии уругларның өредилгезинге саат таварыштырып турар.

Коммунист Лопсанның шак ындыг чурум чок байдалын парторганизация секретары эш Бузур-оол биле тура кандыг-даа хемчег албайн турарын база-ла кадык эвес деп көрзе чогуур. Бо дугайын партияның Өвүр райкомундан дарый хынап көргеш, Саглы школазының ажылынга боттуг удуртулганы бээри онза негетинип турар.

Т. САРЫГ-ООЛ.

Өредилгеже оруктун моондакчылары

Сүт-Хөл районда Киров аттыг кодээ ажыл-агый артелинде чамдык колхозчу ада-иелер уругларының өренирингe шаптык кадып турар. Ондар Кымзый IV класска турган оглу Чолдак-ооллу 1952 чылдың сентябрьда көгүдүп аппаргаш, мынчага чедир школазынче чоруппайн келген.

—Мээң оглумнуң хары 15, школа назыны эрткен—деп, сүрүп барган кижилерге Кымзый чугаалаан болгулаар. Ында чоннуң тодарадып турарындан алырга, «Кымзый, оглунга кадай ап бээринге белеткенип турар».

Бир чамдык, хуу өнчүзүрек кижилер чүгле ол хүнде чүве кылдырып алырынга уругларыч школаже чоруппайн турар, Чижээ, коммунист Хөөкүй-оол ооң каты Чадан-оол олар бирги класска өренип турган уругларын алгаш баргаш, ам 3—4 айлар эрткиже школада эккелбейн турар.

О. СҮР-ООЛ.

ФЕЛЬЕТОН

АМДЫЫЗЫНДА БИЕЭ ХЕВЭЭР

Чадаанада чеди чыл школазының өреникчилери ийи ооллар аразында мынчаар чугаалажып чораанвар:

— Мен дүүн район библиотеказынга чораш, кончуг-ла солун ном номчудум, ажым. Чүнүн дугайында бижээн дээрзин дыныаксаар болзунза, чугаалап берейн бе?

— Дыныавайн чыткаш, солун деп чугаалап шыдавас мен.

Ооллар база бир каш базым кылаштажып чоруй демги чугаазын катап үргүлчүлээннер:

— Бир эвес шынап солун ном болза, ынаксанчыг-дыр, чугаалап көрем, ажым.

— Кижи канчаар тынын чоруурул, ону билир сен бе?

— Аксы-биле-ле тынар ыйнаан.

— Чо-ок, чүгле аксы-биле эвес, ооңдаа өске хөй оруктар-биле тынып чоруур.

— Чүү ындыг оруктарыл ол?

Демги ном номчаан мен дээн ооллаже бир янзы көргеш, кыжырымак шинчилиг катыргаш, чугаалаан:

— Мээң ол номчаан номумда мынчаар бижээн: аас-биле тынардан аңгыда кижи болгаш өске кандыг-даа амытаннар кежинде хөй санныг тынын оруктарыл дамчыштыр база тынып чруур чүве-дир, ажым. Номнуң автору мынчаар бижээн... «бир эвес сидер үй үүде чүнар бажыңга кирбейн баар болзунарза, шушпургей, сула, шаг-шинек, чок, уйугу келир, эрт-кеыш кижиир чорукка таваржы бээр силер. Чүге дээрге, бистиң кежизисте хөй санныг тынын оруктарын хир-чам дүй база бээрге ынчап барганы ол...»

Ооллар ол чугаазын уламчылавышаан чорааш, школаның чанында чүнар бажыңның чоогунга кээп доктаай бергеннер. Оларның биреези чүнар бажыңче айыткаш, чугаалаан:

— Кижи өмак-сергек, кадык-шырак, арыг-силиг болуп алырында дузалаар чер — чүнар бажың бо-ла болгай. Чүге ажылдавайн турар чүнар бажың боор, мен билин кээримде-ле мынчаар турар чүве ийин, сен билир сен бе, ажым.

— Мен билиримге, 1946 чылдан бээрле мынчап ажыл чок турар чүве ийин бо.

Ооллар ооң соонда мынчаар дугурушканнар: школада комсомол организациязын дамчыштыр лекция номчулгазын школага өрттирерин организастаар. Лекцияның темазы—«Бистиң организмивис канчаар тынып турарыл?» деп ат-биле тургустунар.

Өреникчилериниң саналын ёзугаар лекция эрткен бе, эртпээн бе деп айтырыгдан чайлаш, 1946 чылдан бээр ажылдавайн туруп берген чүнар бажыңның дугайы чүү боон турарын оваарып көрээлиңер. Чүнар бажың амдыында ажыглал чок хевээр. Ооң чаны-биле районо эргелекчизи, школаның директору болгаш база комсомолдуң район комитетиниң ажылдакчылары хүннүң чыгыы эрттип турарлар. Ол чүнар бажың 7 чыл иштинде анаа-ла хей туруп келген болгаш эштериниң караанга чаңчыгып калганы-биле көзүлбейн турары чадаар бе?

Ам чүнү кылза экил? Чүү-даа болза хамаарышкан удуртукчуларга дириг организмниң ажылдаарының дугайында допчу болгаш билдингир дылга чогаатынган лекцияны номчуп бээри эки боор. Ындыг лекцияны дыныаан соонда, районо эргелекчизи болгаш школа директору олар кандыг бир хемчегни аптары магат чок!

Д. СЮРЮН-ООЛ.

ХАЛАҢМАЙ-БИЛЕ „ХОПЧУ-КАРА“

БАСНЯ

Өредилгээ карак чаарга
Өштүглейн—ботка багай.
Бир-ле болган чижекти мен
Бижиптейн, номчуңдаан.
Халаңмай дээр
Харыысалга чок өреникчи
«Хопчу-кара»
Кылып,
Кылып
«Кончуг эки» алыр бодаан.
Саазыннарда харыыларны
Чажыра шаап кармактапкаш,
Чамдыктарын чеңнегилээш,
Сапогтарда идиктээн-даа.
Салааларда, дыргактарда
Саннар, түннер база бижээн.
Халаңмай-даа экзаменге
Айтырыгны
ап-ла
алган.
Харыы бижээн саазынныың
Кайдазын-даа утувуткан.
«Хопчу-кара»
коптарарга
Комиссия көрүп каптар.
Башка синир номчаан чүве
Бар боор ийикпе? Канчаар боор ам—
Тулуп орган.
Халаңмайны
Тургузуп кээп,
«Харыыла» дээн.
Харыы бербээн. Биеэ Халаң
Катап дужаар өре алган.

С. БАДАА.

Парлатынмаан чагааларның изи-биле

Кызыл кодээ районнуң Кара-Хаакта школа башкызы Мария Тепляшкинаның мораль чок үүлгедиглериниң дугайында бижикчиниң чагаазын «Шын» солуннуң редакциязы бо чылдың февральда алган.

Ол чагаада Мария Тепляшкина болунун ашаа институтче өренип чоруй баар аразында өг-бүле талазы-биле будулуп, мораль чок чорукту үүлгедип, база бир ашакка барып турганын болгаш ол ашаандан 2—3 хонгаш-ла база чарлып турганының дугайын ыын бижээн.

Хынап көргеш хемчег алыры-биле «Шын» солуннуң редакциязы бо чагааны хамааржыр организацияларже шилчиткен. Мария Тепляшкинаның мораль чок чорукту үүлгедип, өг-бүле талазы-биле будулуп турганы хыналдадан шын болуп илерээн.

ВЛКСМ Кызыл кодээ райкому Мария Тепляшкинаны комсомол кежигүнүнден үндүрген, ол районнуң улус өредилгезинин килдизи аңаа сөөлгу донгулда берген.

Улусчу Кыдат индустриализацияже орукта

Чанкайшичи дээрбечилерни болгаш оларның америк империалистиг ээлерин чаза шапканының болгаш үндүр сывырганының соонда хөй миллион кыдат улустун мурнунга—үрегдеттирген экономиканы катап тургузар, калбак планныг тудуушкунче чуртту индустриализастаарынче эгелеп киреринге эргежок чугула байдалды тургузар деп соңгаарлатынмас сорулга түрүп келген.

Улуг кыдат улус Совет Эвилелиниң акы-дунма дузаламчызы-биле ол канчаардаа аажок улуг сорулганы херек кырында үш чылдарның дургузунда күүсеткен.

Америк империализмниң гоминданчы эдеринчилерин болгаш оларның ээлерин үндүр сывырганының соонда эрги, техника талазы-биле хожудан калган бүдүрүлгелиг болганының уламындан чурттун экономиказын катап тургузары берге байдалга турган.

Компартияның болгаш чазактың кыйгырыынга харыы кылдыр Кыдаттың ажылчын аңгызы материал хөрөнгилерин камнаар, продукцияны бүдүрүп үндүрерин көвүдедир болгаш ооц бот-үнезин чиигедири дээш маадырлыг демиселди калбартканнар. Ол бүгү национал экономиканы катап тургузарынга чугула хөй хөрөнгини күрүнеге бээр ужурлуг турган. Помещиктерден хавырып алган черни алган тараачыннарныц күжүн база ол сорулгаже угландырган, олар дужүттү бедидериниң, тарылга шөлүн калбартырының, эң ылаңгыл үнелиг техниктиг культураларның тарылгазын калбартырының херээнге канчаар-даа аажок күштү үндүргеннер.

Хосталган улустун Кыдаттың төөгүзүнге костун көрбээн күш-ажылчы көдүрлүүшкүнү чуртунга, коммунистиг партиига, эш Мао Цзэ-дунга оларның ынакшылы, а ол ышкаш совет улустун акы-дунма дузаламчызы үш чылдың дургузунда үлетпүр продукциязының хемчээлин ийи ажыг катап улгатырар арганы болдурган. Кол адырлар талазы-биле бүдүрүп үндүрүүшкүннүң деннелин дайын мурнунун эң бедик көргүзүглеринге деннээрге дыка өскен. Катап тургустунган бүдүрүлгелер-биле чергелештир он-он болгаш чүс-чүс чаа заводтар болгаш фабрикалар көстүп келген.

Үлетпүрүнүн хевири чаартыр тургустунган. Аар индустрияже салып турар канчаар-даа аажок улуг сагыш салышкынының ачызында чиик үлетпүрге бодаарга аар үлетпүр дүрген темпи-биле хөгжүп турар. Ооң түннелинде бир эвес моон мурнунда аар үлетпүрүнүн продукциязының хемчээли бүгү үлетпүр продукциязының 32,5 хуузу болуп турган болза, ам ол 44 хуу чедир көвүдээн. Бүдүрүлгенин хереклерин бүдүрүп үндүрериниче кол күженишкинни кылып турар. Шаанда дашкаартан киир сөөртүп ап турган машина дерилгелерин, ховудаар, чондурар станоктарны, күчүлүг генераторларны, электри моторларын болгаш өске-даа хөй машиналарны бүдүрүп үндүрүп турар. Ам машина тудуушкуну чүгле Сонгу-Чөөн талада хөгжүп турар эвес, харын ол ышкаш сонгу-барыын болгаш мурнуу-барыын Кыдатта база хөгжүп турар.

Ол бүгү болза металлургияны болгаш хөмүр үлетпүрүн хөгжүткениниң ачызында чедип алдынган. Кыска үеним дургузунда шой болгаш кан эзилдирилгези 8—9 катап улгаткан.

Ам бо үеде металлургия заводтары калбартының, эде дериттинип турар. Канчаар-даа аажок улуг капитал тудуушкун—40 муң ажылчыннар ажылдаарынга таарыштыртынган, чуртта эң улуг Аньшань комбинадының тудуушкуну калбарган. Синьцзянда чаа металлургия заводу ажыглалда кирген. Советтиң кан эзилдирикчилериниң мурнакчы дуржулгазын шингээдип албышаан, Беньсихунун, Фушуняның, Шицзиншаньның, Шанхайның, Тяньцзиньниң, Таньшаньның металлургтары эрги нормаларны үреп, печкаларның ажылдаарын улгаттырып, дүрген эзилдириглерни шингээдип ап турар.

Шахтёрлар улуг чедишкиннерни чедип алганнар. Олар ам хосталганының сөөлүндеги бир дугаар чылдан ийи катап хөй хөмүрүг тып үндүрүп турар. Датуньнун, Фушуньнун, Хуайнаньның, Чэнцзиниң болгаш өске-даа районнарның дагжылары хөмүр үлетпүрүн долузу-биле катап тургузары болгаш улам ыңай хөгжүдери дээш демисежип турар. Компартия болгаш улустун чазаа хөмүр даш тывыжын механизастаарынче улуг кичээнгейни салып турар. Компрессорларны, өрүмнээр машиналарны, транспортерларны, хөмүр даш чүдүрүкчүдерин, электри поездилерин улам калбаа-биле ажыглап турар. Датуньның шахтёрлары чоокта чаа советтиг хөмүр даш кастырар комбайнарын алганнар. Ам чурттун шахталарында хөмүр кастырар ажылдың 70 хуузу, а ону дажыглаарының—40 хуузу механизастатынган.

Нефть үлетпүрү дүрген темпи-биле хөгжүп турар, ол болза, холушкан советкыдат ниитилелдин улуг ролюнун ачызында чедип алдынган. Нефть тывыжы болгаш бензин бүдүрүлгези дайын мурнунун деннелин ырак соонда артырып каапкаш, оон элээн каш катап улгаткан. Үлетпүрүнүн бо адырының талазы-биле ажылдың канчаар-даа аажок калбарышкынының дугайын дараазында барымдаалар чугаалаан турар: өрүмнээр машиналарның саны беш катап өскен болгаш екважиналарның саны оон-даа артык хөй кылдыр көвүдээн. Элээн каш нефть болбаазырадыр заводтар болгаш синтетиктиг кывар-чүүл кылыр заводтар тургустунган. Бо чылын нефтичилер чуртка эрткен чылдагызындан дыка хөй продукцияны бээрлер. Ол чорук болза, суук оттулар чүүлге улус ажыл-агыйының хереглелин долузу-биле хандырарын болгаш нефтини дашкаартан киирип алыр чоруктан чайлаарын болдурар.

Даг рудазының үлетпүрү дүрген темпи-биле хөгжүп турар. Үш чылдың дургузунда рудниктерни болгаш эзилдирер заводтарны катап тургузарының база улам ыңай калбартырының талазы-биле улуг ажылдар чорутунган. Мурнуу болгаш барыын талакы провинцияларның даг рудазының бүдүрүлгелериниң ажылчыннары күшажылдың бүдүрүкчүлүүн болгаш бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның хемчээлин ай бүрүзүнде улгаттырып турар. Чижээ, мурнуу-барыын районнуң ажылчыннары ам олованы 1949 чылдагызындан үш катап хөйнү берип турар.

Компартия болгаш чазак өөнүг металлдарның байлакшылдыг курлавырларын улам ыңай шинчилеп тыварынче улуг кичээнгейни салып, ол сорулгага хөй хөрөнгини чарыгдаарын үндүрүп турар. Ол ажылды чорударынга улуг дузаламчыны 1950 чылдың март 27-де дугуржулганы ёзугаар тургустунган катышкан совет-кыдат ниитилел өөнүг металлдарны шинчилээринге, тыварынга улуг дузаламчыны чедирип турар.

Энергетиктиг базаларны катап тургузары доостунган. Үш чылдың дургузунда электри энергиязын ажылдап кылыры болза, дайын мурнунун көргүзүглерин дыка ажып, оон бүдүн чартык катап өскен. Элээн хөй чылыглыг электри төптери болгаш гидростанциялар тудуп тургустунган. Олар шуптузу техниканын сөөлгү дерилгелери-биле дериттинген.

Индустрияның хөгжүлдези демир орудтарның болгаш шоссе оруктарның калбак тудуушкуну-биле үдеттирип турар. 14.000 километр ажыг демир орукту катап тургузары-биле чергелештир чаа оруктарны—Чэнду—Чунцин болгаш Тяньшуй-Ланьчжоу аразында ниити узуну 1.200 километр чыгыы оруктарны тудуп тургускан болгаш ажыглалга дужааган. Шугумну тургузуп турар черниң байдалы-биле холбашкан улуг бергелер турза-даа ол оруктарны хуусаазындан 8 ай мурнай доосканы кончуг солун.

Чер реформазын чорудары болдунган кодээ ажыл-агыйның дүрген катап тургузуушкуну, техниктиг культураларның, чүнүн-даа мурнунда шаанда даштыкыдан киир сөөртүп ап турган хөвең ажаап алышкынын дыка улгаттырганы чиик болгаш аш-чем үлетпүрүн хөгжүдеринге таарымчалыг байдалды тургускан. Үш чылдың дургузунда хөвең-саазын кылыглыг пөстү бүдүрүп үндүрери ийи ажыг катап улгаткан, азы дайын мурнунун эң бедик деннелин 65 хуу ашкан. Кыдат ам тараанны, сояны болгаш кодээ ажылагыйның өске-даа культураларын дашкаар үндүр садыглап турар.

Үлетпүрүнүн өзүлдези ажылчын аңгының санын өстүрерине таарымчалыг байдалды тургускан болгаш он-он, чүс-чүс муң чаа ажылчыннарны база тускай эртемниглерни белеткээринин эргежок чугула чоруун бөлдүрген. Чүгле Сонгу-Чөөн талада ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның саны 1,5 миллион кижи чедир көвүдээн. Ол районнуң бүдүрүлгелери болгаш чаа тудуглары бо чылдың чайынында дээди өөредилге черин доозун үнген 7.000 ажыг ажылдакчыларны алган. Шанхайда—чурттун эң улуг индустриалдыг төвүнде — ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның саны 200.000 кижи чедир өскен. Нефть үлетпүрүнде техника талазы-биле белеткетинген кадрларның саны дөрт катап хөй апарган.

Коммунистиг партия болгаш улустун чаза чүс-чүс муң ажылчыннарны хаара тудуп турар техниктиг, политиктиг болгаш ниити өөредилгениң калбак четкизин организастап тургускан. Улус ажыл-агыйының хереглелин хандырар мергежилдиг кадрларны белеткеп турар дээди өөредилге чериниң четкилерин калбартыр сорулгалыг дээди өөредилге чериниң министерствозун чоокта чаа тургускан. 5—6 чылдарның дургузунда чартык миллион хире тускай эртемниглерни белеткээр.

Шахталарда, рудниктерде, заводтарда, фабрикаларда болгаш транспортта калбарган патриотчу чарыш индустриализацияже эгелеп киреринин сорулгазын күүседиринге шиитпирлиг ужур-дузалыг болуп турар. Продукцияның бүдүрүп үндүрүүшкүнүн улгатырары дээш, чиг-этти болгаш материалдарны камнаары дээш, пландан ажыр чыылдаларны алыр дээш шимчээшкин чер болганда калбарган. Сонгу-Чөөн таланың күрүнеиниң бүдүрүлгелери планнарын ажыр күүседири-биле, шыңгыы камналга-биле 10 улуг заводтарны азы 7.700 километр узун дурттуг демир орук оруун тудуп тургузарынга четчир пландан ажыр чыылданы тургускан.

Бо бүгү болза, кыдат ажылчыннарның Кыдатты хожудангай аграрлыг чурттан мурнакчы индустриалдыг күрүне кылдыр сайзыраар оруунче көстүп көрбээн темпи-биле бурунгаарладып турар.

Улусчу Кыдат 1953 чылда калбак планныг экономика тургузуушкунунче эгелеп кирген. Ол баштайгы беш чыл планын күүседирин эгелеп турар. Улустун политиктиг консультативтиг чөвүлелиниң бүгү кыдат комитетиниң чоокта чаа болган дөртку сессиязынга күрүнеиниң административтиг чөвүлелиниң Премьери Чжоу Энь-лай бирги беш чыл планының бир дугаар чылының баштайгы планнарының дугайын чугаалаан, үлетпүрүнүн болгаш көдээ ажыл-агыйның эң чугула продукциязының бүдүрүлгезинин 1952 чылдагызынка бодаарга, моон адаанда деннелдерге чедерин демдеглээн: шой—114 хуу, кан—123, нефть—142, чес—139, электроэнергиязы—127, коргулчун—149, цинка —154, станоктар —134, каучуктуг сода—131, цемент—117, ыяш материалдар—138, хөвең-саазын кылыглыг пөстер —116, саазын—106, чигир —123, тараа—109, чиг-хөвең—116 болгаш шай—116 хуу болур.

— Бистин планныг национал тудуушкунувусту эгезинден-не калбак хемчээлдерге чорутунуп турарын болгаш бистин мурнувуста туруп турар сорулгаларның канчаар-даа аажок улуг хемчээлдиин болгаш алдарлыын ол саннар көргүзүп турар тур. Ынчалза-даа оларны боттандырары дыка хөй бергелер-биле холбашкан. Ынчангаш бо чылын эң-не чугула болгаш кол сорулга болза, ажылчын аңгының болгаш чурттуң арткан бүгү чурттакчы чоннарының күжениишкинин бергелерни ажарынче болгаш 1953 чылда планны күүседиринче база ажыр күүседиринче мобилизастаары болур,—деп Чжоу Энь-лай чугаалаан.

Ам, кажан кыдат улус канчаардаа аажок улуг хемчээлдиг планныг тудуушкунче эгелеп киргенде Кыдаттын коммунистиг партиязы, кыдат улустун баштынчызы Мао Цзэ-дун совет дуржулганы ажыглаарының улуг ужур-дузалыын онзалап демдеглеп турар. «... Бистер Совет Эвилелинден өөрениринин херээн ниити национал дың хемчээлинге чедирер ужурлуг бис» деп Мао Цзэ-дун айтып турар.

К. РОМАНОВСКИЙ.

Чехословакияның Коммунистиг партиязының ТК-зының болгаш чехословак чазактың эгелекчи чоруу-биле Владимир Ильич Ленининиң музейин чоокта чаа Прагага ажыткан. РСДАП-ның төвүлүг алдыгы Бүгү-россий конференциязының болуп эрткени Гиберн кулумчузунда Улусчу бажында ол музей ажытынган.

ЧурУкта: В. И. Лениниң Прагада музейи.

Чехословакияның телеграф агентилелиниң чуруу.

Улусчу Албанияда кадрлар белеткели

ТИРАНА. Албанияның үлетшүү бедик билиглиг кадр ажылчыннары хөй-биле негеп турар. Билиг бедидериниң курстарында, стахановчу школаларда, фабрик-завод үчилищелеринде, а ол ышкаш аныяк ажылчыннарга ажылчын—стахановчуларның болгаш техниктериң шефтээшкининиң оруу-биле ажылчыннар билиг бедидериниң айтырыы боттанып турар.

Эрткен чылын Сталин аттыг пос-таавы комбинатынга ажылчыннарның 60 хуузу, Энвер Ходжа аттыг заводка, Мисто Маме аттыг ыяш ажылдап кылыр фабрикага 30 куш хире ажылчыннар техниктиг өөредилгеге өөренгеннер.

Даг рудазының үлетшүрүнүң бүдүрүлгелеринге кадрлар билиг бедидер талазы-биле улуг хемчеглер чорутунган. Дагжыдларның билиг бедидери-биле 1953 чылда 100 курстар ажытынар болган эрткен чылга бодаарга 2,3 катап хөй ажылчыннарны белеткээн турар.

Кодээ ажыл-агыйга бедик билиглиг кадрларның хөй-биле негетинин турарын өөренип көрбүшаан, Албанияның чер ажылының министерствозу бо чылын янзы-бүрү курстарга болгаш кодээ ажыл-агый школаларыга эрткен чылдан үш катап хөй бригадирлерни, трактористерни, ветеринар болгаш зоотехния ажылдакчыларын белеткээр деп айыткан.

(СЭТА).

Болгария биле Румынияның аразында культуралыг кады-ажылдажылга

СОФИЯ. Март 23-те Софияга даштыкы-биле найыралдың болгаш культуралыг харылзааларның Комитединге катышкан болгар-румын комиссияның ажылының түнелинде Болгар Улус Республика биле Румын Улус Республиканың аразынга 1953 чылда культуралыг кады ажылдажылганың планынга ат салган.

Дуржулгаларын кайы-кайызы танышар болгаш солчур сорулга-биле ийи акыдынмалышкы республикаларның эртем ажылдакчыларының, артистериниң, чоталчыларының, чурукчуларының болгаш журналистериниң бот-боттарының аразынга харылзажырын, база ансамбльдер, делегелгелер организастаарын, информацияларын, парлалга чүүдлерин, литературалыг чогаалдарын, уран-чүүдүн чогаалдарын калбаа-биле солчурун ол планда көрүп турар. База радио дамчыдылгазының, парлалгайың болгаш кинематографияның талазы-биле харылзааларны калбарттырын база көрүп турар.

(СЭТА).

Чаңгыс-аай, тайбыңга ынакшылдыг, демократтыг Германия дээш

„Фрейес Фольк“ солуннун төлээлекчизи-биле Макс Рейманның беседазы

БЕРЛИН. АДН агентилелиниң Дюссельдорфтан дамчыткан дыңнадыында чугаалап турары-биле алырга, Германияның Коммунистиг партиязының даргазы Макс Рейман «Фрейс фольк» солуннуң төлээлекчизи-биле беседазынга боин болгаш париж шериг керээлерин бүндестагка күштүг болдуруп бадылаанынга хөлбашкан өлүн хөй айтырыгларга харыылар берген.

Аденауэр болгаш оон чазак коалициязы боин болгаш париж шериг керээлерин бадылашкыннарның хөй кезии-биле хүлээп алганнар деп Макс Рейман чугаалаан. Ол керээлерни күштүг болдуруп бадылар сорулга-биле бүндестагтың бажыңын өлүн каш муң чепсектиг полицейжилер болгаш солдаттар хүрээлээн болгаш ону долгандыр сыварган демир шойген турган. Бүндестагтың бажыңының бодунуң иштинге полицейжи шериглериниң кезектерин тургускан турган, ол кезектер эжелеп чагырылганың шериглери-биле радио харылзаазын тургузуп алган турганнар. Шак ындыг полицейжи хемчеглерни ажыглап турган, немец чурттакчыларны депутаттар-биле ужураштырбайн турган. Бүндестагка бадылаашкыннарны албадаашкыныг байдал-биле чоруткан, ол албадаашкын болза, Аденауэрниң болгаш Лериң бүндестагтың бажыңынга кыйгыртып эккелген солдаттарының туруп турганы-биле чедип алдынган.

Керээлерни бадыларынга депутаттарның хөй кезииниң чөпшээрешкени болза, ол керээлерни хүлээп албайн турар болгаш дөрт күрүнелериниң чөвүлел хуралын чылдырары дээш, Германия-биле тайбың керээни дээш, Германияның чаңгыс-аай чоруун катап тургузары болгаш эжелеп чатырылганың шериглерин үндүрери дээш бодунуң үүн улам ыыткыры-биле көдүрүп турар немец улустуң чаңгыс эн-сеткилдиг тура-соруунга канчаар-даа ажок чөрүшкек болган.

Улустуң ындыг чаңгыс эн-сеткилдиг тура-соруунга удур, фашистиг полицейжи террорунуң үезинде хүлээп алдынган шиктир немец улуска ыяавыла күүседир ужурлуг болбас болгаш болуп-даа шыдавас. Боин болгаш париж шериг керээлери немец улуска боттуг керээ эвес болгаш хоойлу өзүгаар морадь-политиктиг-даа, юридиктиг-даа күжү чок болуп турар деп Макс Рейман чугаалаан.

Ол шериг керээлерин боттандырарынга шаптыктаар болгаш Германияга болгаш бүгү Европага тайбыңны хандырар төлөде немец улус чүүү кылыр ужурлугул деп солуннуң төлээлекчизиниң айтырынга Макс Рейман мынча деп харыылаан.

Коммунистиг партияның даасканын өзүгаар, база мөң бүзүреп турарым ышкаш, тайбыңга ынакшылдыг бүгү немецтериниң мурнундан, мен бодумнуң чугаамның түнелинде немец улустуң негелделерин моон адаанда беш пунктуларга тайылбырлаан мен: дөрт күрүнелериниң чөвүлел хуралы, тайбың керээлин чарары, эжелеп чагырылганың шериглерин үндүрери, база Германияның чаңгыс-аай турар чоруун катап тургузары, немецтериниң аразынга дүгүржүлга, Национал хөрөлче хостуг соңгулдаларны бүгү Германияга чорудары. Герман нацияның амыдырал эрге-ажыктарынга дүгжүп турар бо негелделерни боттандырарынче немец улус бодунуң бүгү күштерин мөөңнээр ужурлуг. Боинга үшкү номчулганың хүнүнде болган болуушкун немец кижи бүрүзүнүң медерелинге чедер ужурлуг. Бодунуң улуска удур политиказын чорудуп тура, шериг-полицейжи кезектерин ажыглап турган, күрүне эргилдезиниң методтарынче халып турар Аденауэрниң чаза үүжүр октатынган турар ужурлуг. Шериг-фашистиг диктатураны тургузарынче чүктүп турар аденауэржи политикага улус шаптыктаар ужурлуг.

Немец улустуң аңаа четчир күжү бар. Бүдүрүлгелерге болгаш профэвилелдерингe ажыл-чорудулганың чаңгыс эптиг болур чоруун ажылчын аңгы доп-дораан чедип алыр ужурлуг. Ажылчын аңгы биле тараачыннарның аразынга эвилел боттанган турар, шериг политиказынга идепкейлиг удурланыры-биле, тайбың дээш, чаңгыс-аай турар чорук болгаш хамаарышпас чорук дээш демиселге немец улустуң патриотчу күштериниң катыжышкынын дүргеткен турар ужурлуг.

Бо демиселге немец улус хамыктың мурнунда аныяктар-биле катыжар ужурлуг, чүге дээрге, Аденауэрниң улуска удур политиказы аныяктарга шуут кыжаныышкыныг болуп турар. Бистиң улустуң болгаш аныяктарның катышкан демисели болза, делегейниң үшкү дайынының түлчүүшкүннарының шөлүнче немец аныяктарны ойладып киирерин күзеп турар даштыкы болгаш иштики империалистерниң планнарын буза шавар деп Макс Рейман бодунуң беседазының түнелинде чугаалаан.

(СЭТА).

Францияда демократтыг ажылдакчыларны тудуп хоругдааны

ПАРИЖ. Полиция марттың 24-түн эртенинде Франциянын демократтыг болгаш профэвилелдер ажылдакчыларының чаа тудуп хоругдаашкынын чоруткан. «Юманите» солуннуң кол редактору Сталинчы шаңналдың лауреады сураглыг француз чогаалчы Андрэ Стиль, күш-ажылдың Бүгүниити конфедерациязының секретары Люсьен Молино болгаш Париж районунуң профэвилелдериниң катыжышкынының секретары Андрэ Толле олар хоругдатырганнар. «Күрүнеңиң даштыкы айымы чок чоруунга халдаашкын» дээр чүүлдүн талазы-биле буруудадыышкынны хоругдуттырганнарга онаан турар. Ол ышкаш күш-ажылдың Бүгү-ниити конфедерациязының чингине секретары Бенуа Фрашонну, база күрүне албан хаакчыттарының Бүгү-ниити федерациязының чингине секретары Дюфриштi тудуп хоругдаарының ортелерин база берген. Полиция Бенуа Фрашонну чер болганда дилеп турар, Дюфриш амгы үеде Венада турар.

Бежээки солуннарның дыңнадыы-биле алырга, үстүнде ады үнген ажылдакчылардың бажыңнарында өлүн хөй. Күш-ажылдың бүгү-ниити конфедерациязының, Париж районнуң профэвилелдериниң катыжышкынының, Делегейниң профэвилелдериниң ном үндүрер черинин албан кылыр черлерине, а ол ышкаш «Бүгү делегейниң профэвилел шимчээшкини» деп сеткүүлдүң редакциязының секретары Лаказеттиң, металлургия болгаш машина тулуушкун үлетпүрүнүн ажылчыннарының профэвилелинин Делегей катыжышкынының секретары Жугэннин, далайжыларының чүк чудурукчуларының профэвилелдерининг Делегей катыжышкынының даргазы Боденниң бажыннарынга база чиндилгелер чоруткан. Күш-ажылдың конфедерациязының болгаш Париж районунуң профэвилелдериниң катыжышкынының албан кылыр черлерине чиндилгениң үезинде полиция янзы-бүрү документилерни чыып алган, ол документилерни полиция «өөренип көрүп турар» деп солуннар дыңнадып турар. Туттуруп хоругдатырган Стиль, Молино, Толле оларны «Фрэн» деп кара-бажыңче чоруткан.

Ол тудуп хоругдаашкыннарга болгаш үзеп-чиндилгелерге хөлбаштыр март 24-те «Юманите» солуннуң түскай дугаары үнген ында Француз коммунистиг партиякың медеглелин парлаан. Медеглелде чугаалап турары болза:

«Чазактың ол күчүлээшкининг хемчээ болза, бүгү ажылчын аңгыга, оон партиязы—Француз коммунистиг партияга удур, база ажылчы чоннарның эргеажыктарын камгалап турар болгаш оларның дыка хөй кезииниң бүзүрелин ап турар профэвилел организациязы болур күш-ажылдың Бүгү-ниити конфедерациязынга удур угланган болуп турар».

Чазактың хемчеглери болза, «тайбыңның чүүл-бүрү үзелдерлиг талалакчыларын хоругдаар болгаш оларның аразынга чайгылыышкынны болдурар сөрүлгалыг болуп турар» деп медегледе оон ыңай айтып турар.

Француз коммунистиг партияның удуртукчуларының парламент талазы-биле бүрүн эргезин казырының дугайында шиитпирни национал хуралдың үндүрерин чедип алыр дээш чазак ыңдыг арга-биле олче базыышкын кылын турар деп медегледе чугаалап турар. Туттуруп хоругдатырганнарны хостаары дамы демисежиринче бүгү француздарны компартия кыйырып турар.

«Юманитениң» тускай үнген дугаарында күш-ажылдың Бүгү-ниити конфедерациязының бюрозунуң медеглелин парлаан, профэвилел организацияларының албан кылыр бажыңнарынга кылган өзү-чурум чогу-биле истец сүрүп турарынга шиитпирлиг удурланыышкынны медеглээри-биле Национал хуралче цех бүрүзүнден төлөлер чорудар деп ол заводтуң ажылчыннары шиитпирлээннер.

(СЭТА).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИ БЫЖЫГ ТАЙБЫҢНЫ КҮЗЕҢ ТУРАР

Доктор Китчлунуң медеглели

ДЕЛИ. «Хиндустан стандард» солуннуң медөлеп турары болза, доктор Китчлу Совет Эвилелинден чуртунче өөп бар чыткаш, Совет чазак бүгү делегейге быжыг болгаш үр тайбыңны ханызы-биле болгаш изии-биле күзеп турар деп Кабул хоорайга медеглээн.

(СЭТА).

Май бирин ажылчы чоннарның байырлаарынга шаптыктаар деп япон чазактың оралдажыышкыны

ШАНХАЙ. Май 1-ниң байырлалдарын эрттиреринге Токиода Орду шөлүн болгаш Киотода Император садын ажыглаарын чөпшээрөөр дугайында дилегни чоокта чаа Японияның профэвилелдер организациялары чазакка кылган дээрзин моон мурнунда-ла дыңнадып турган. Профэвилелдериниң ол дилөөн хандырарындан чазак ойталап каапкан.

(СЭТА).

БРАЗИЛ УЛУС ТАЙБЫҢНЫ НЕГЕП ТУРАР

МОНТЕВИДЕО. «Импренса популар» солуннуң дыңнатканы-биле алырга, Сан-Паулога хоорайның префектизиниң болгаш префектиниң оралакчызының албанынга улусчу кандидаттарның кандидатураларын деткиринин митингизи болган. Агаарның байдалы багай турган болза-даа, митингге 80 муң кижи чыылган. Митинг болза, «АКШ-биле шериг дугуржулгазы сөөзөзин!», «Кореяда дайынче чаңгыс-даа солдат чорутпас!», «Тайбын болгаш хосталга!» деп лозунгуларын адаа-биле эрткен.

Митингге префектиниң болгаш оон оралакчызының албаннарынга кандидаттардан аңгыда, «Улустуң аразынга тайбыны быжыглазары дээш» деп делегейниң Сталинчы шаңналының лауреады Элиза Бранко, улусчу кандидаттарны деткиринин Төп комиссиязының даргазы Абгуар Бастос, штаттың хоойлу үндүрер хуралының депутаты Аруал Дос Сантос болгаш өске-даа кижилер чүве чугаалааннар.

Кореяже бразил шериглерни чорударынга удур демиселче кыйгырыгны боттарының программазында киирип турар улусчу кандидаттарны деткиринче Сан-Паулонуң чурттакчыларын Элиза Бранко кыйгырган. Бодунуң чугаазының түнелинде Элиза Бранко тайбыңның эң улуг камгалакчызы И. В. Сталинниң турасказалынга ходбаштырган. Сан-Паулонуң коммунистериниң мурнундан митингге профессор Кали Шада чүве чугаалаан. Кали Шаде индирге үнүп келирге, митингиниң киржикчилери аңаа дицмиттиг адыш часкаашкыннары-биле болгаш бразил улустуң баштыңчызы Луис Карлос Престестиң адынга барый чедириишкинериниң кыйгылары-биле ужурашканнар. «Демократтыг болгаш дешилгелиг күштериниң организастааны ол митинг улуг чедиишкиниг эрткен» деп «Импренса популар» солун бижип турар.

(СЭТА).

Полицейжи аажылаашкындан өлгеп француз патриотту орнукшутканы

ПАРИЖ. Корей улустуң өлүрүкчүзү америк генерал Риджуэйниң Парижге келгенинге удурланыышкынның патриотчу чыскаалының киржикчилерин полицейжилериниң каржызы-биле аажылаанының үезинде—эрткен чылдың май 28-те балыгдатырган, госпитальга хөй айларның кыдында хилиректенип чыткан өлгеп француз ажылчын Шарль Генарны март 23-те Парижтиң хоорай кыдының району Дюниге хөөржүткен.

Генарның хөөржүдүлгези болза, тайбын дээш демиселди үргүлчүлөөр деп француз улустуң шиитпирлииниң көргүзүү болган. Төрөөн чуртуң национал хамаарышпас чоруу дээш, француз улустуң аас-кежии дээш, дайынның айылынга удур улам идепкейлиг демисежирин Парижтиң бүдүрүлгелериниң ажылчыннарының хөй саныг төлөөлери болгаш демократтыг хөй-ниитиниң төлөөлекчилери тайбың дээш алдарлыг демиселиниң хөөрүнүн кырынга дамгыраглаанар.

(СЭТА).

СПОРТ

Совет хоккейжилериниң чаа тиилелгези

ОСЛО. Москваның шилиндек командазыбиле Норвегияның шилиндек командазының шайбалыг хоккей талазы-биле үш дугаар сөөлгү ужуражышкыны март 25-те Ослога болган. Оон москвачыларның тиилелгези-биле 5:2 саныг болуп доозулган.

Ынчангаш үш ужуражышкыннарның ниити саны 23:4 болуп, совет хоккейжилер тиилөөн.

(СЭТА).

База катап чаалап алган

Бо чылдың март айының ийиги чартыында Кызыл-Мажалык суурга район шыдырачыларының маргылдаазы болуп эрткен. Аңаа район төвүнүң база тус-тус сумуларының эң шилиндек 17 шыдырачылары киришкен. Маргылдааның сорулгазы, районнуң 1953 чылдагы чемпионун тыварыгарган.

Маргылдааның баштайгы салыышкыннарының үезинде ойнакчыларның аразынга кадыг-дошкун демиселдер болуп, «район чемпиону» деп бедик атты оларның иштинден чогум кым чаалап алырын чугаалаары ынчаарда берге турган. Ынчалза-даа каш салыышкыннар эрткен сөөлүнде ойнакчыларның тус-тус эжелээр черлери барык-ла билдине берген.

Шупту 16 салыышкыннар доозулган соонда эш Кара-оол шүглүп үнмүшаан, «район чемпиону» деп атты база катап чаалап алган. Эш Херел 13 кижини уткаш, ийиги черни, эш Ёнаа 12 кижини уткаш, үшкү черни эжелээн. Оон ыңай эштер Седен, Омбаа, Биче-оол олар база-ла көрүштүг салыышкыннарны кылын, боттарының удурланыкчыларын ша-даа чедирбейн, дүжүп бериишкиннерге таварыштырын турганын мактала чогуур.

Маргылдаа организастыг бедик деңнелге эрттип, эрткен чылдаазынга бодаарга, ойнакчы бүрүзү теоретиктиг билиг, техника талазы-биле өлөөн чепсеглетингени тодаргай көзүлген. Күш-культура, спорт хөрөөниң район комитеди маргылдааның түңнел хуралын эрттирип, аңаа тиилекчини болгаш эки ойнаан кижилерни тустузунда өртектиг үүдлер-биле шаңнагылаан.

А. ОЧУР.

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ГЛАВКИНОПРОКАТТЫҢ ТЫВА КОНТОРАЗЫ

область экраннарынче

„АДЫРЫЛБАС ӨҢНҮКТЕР“

деп уран-чечен өңнүг кинону тарадып үндүрген.

Ук кинону уран-чечен фильмнериниң Киев киностудиязы 1952 чылда бүдүрүп үндүрген.

Главкинопрокат 1953 чылда үндүрген.

КҮРҮНЕНИҢ ҮШ ХУУЛУГ ИШТИКИ ЧӨӨШКИНИНИҢ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЧЫЛ БҮРҮДЕ АЛДЫ КОЛ БОЛГАШ БИР НЕМЕЛДЕ ТИРАЖТАРНЫҢ ОЙНААШКЫНЫ БОЛУР.

Кол тиражтарны: январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де болгаш ноябрь 30-де чорудар. Немелде тиражтарны чыл бүрүнүң сентябрь 30-де чорудуп турар.

Кол тиражтарга бүгү облигациялар кажаң-даа садып алганы хамаан чокка киржир. Немелде тиражтарга ол тираж болурунуң 9 ай мурнунда садып алган облигациялар киржир.

Тиражтарга моон адаанда хемчеллиг ойнаашкыннар киржир.

Ойнаашкыныың рубль-биле хемчээли	Кол тираж бүрүзүнге		Немелде тиражка	
	Чөөшкиннин бир разрядынга	Чөөшкиннин дөрт разрядынга	Чөөшкиннин бир разрядынга	Чөөшкиннин дөрт разрядынга
100.0.0	—	—	1	4
50 000	2	8	5	20
25,000	5	20	25	100
10.000	25	100	80	3.0
5.000	80	320	800	3200
1.000	700	2·00	2300	9200
4 0	7688	30752	8289	33156
Шупту . . .	8500	34000	11500	46000
Ойнаашкыныың рубль-биле ниити түү . . .	4650200	18600800	11390600	45562400

Чөөшкиниң облигацияларын ажаалга кассалары садып турар болгаш хостуу-биле садып ап турар.

Эзлчеглиг 32-ги тираж 1953 чылдың март 30-де Ленинград хоорайга болур.

Күрүнениң үш хуулуг иштики чөөшкининиң облигацияларын садып алыңар!

Күрүне чөөшкиннери ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң бешки беш чыл планын күүседиринге идиг болур.

Тыва автономнуг областың күр күш-ажыл ажаалга кассаларының болгаш күрүкредиттиң эргелели.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7 ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 8—62, харыысалгалыг редакторнуң орадакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң — 8—88; харыысалгалыг секретарьының 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, өдөө ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 8—68, иштики информация, бухгалтериянның — 8 — 65

ТС—01728 Обкуркомнуң типографиязы